

#323 JANUARI 2025 ÅRGANG 59 PRIS: 100 KRONOR • SÄLJAREN ERHÅLLER HALFTEN

SITUATION

S T R O M M

**Marx Mukaru är
Ortens bästa poet**

**Jenny Öqvist forskar
om stockholmska**

**Tidningens
betydelse
försäljarna**

GATUPLANET SID 38 →

**Moral styr
narkotika-
politiken**

Efter fjorton år i New York är Anna Ternheim tillbaka i Stockholm. *Psalmer från sjunde himlen* är hennes första skiva på fem år, och hennes första någonsin på svenska.

ANNA TERNHEIM

STÖD SOM FÖRÄNDRAR LIV

TACK TILL:

Huvudsponsor **SBAB** för att ni bidrar till yttrandefrihet, café och motiverande samtal till säljarna

THE&PARTNERSHIP för kampanjer som låter stockholmarna möta säljarna

CLEAR CHANNEL för att ni hjälper Situation Sthlms säljare att synas i staden

MANNHEIMER SWARTLING ADVOKATBYRÅ för juridisk rådgivning

CRANE CURRENCY för ert viktiga stöd

BRANDKONTORET för ert engagemang

EINAR MATTSSON för ert engagemang

NORDLO för vår it-support

BACKBONE 4 MEDIA för ert samarbete

UNIQLO SCANDINAVIA för arbetskläder till säljarna

MELANDERS BLOMMOR för begravningsblommor när vi hedrar säljare

ELWING & CO för ert samarbete

ELIS för fina, rena mattor till säljarcafeet

LOOPIA för vårt hem på webben

PRYME GLOBAL för ert engagemang

Tack till Situation Sthlms annonsörer.

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter.

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter Premium/Deluxe:

2BK Arkitekter

afa Försäkring

Akademikerförbundet SSR

Akademikernas a-kassa

ALLBA

Ambea

Anders Bodin

Aphos Förvaltnings

Bengt Dahlgren AB

Brokerway

Brottsofferjouren Södra Stockholm

Bostadsstiftelsen Signalisten

Byggnads

Castellum

Chinateatern

Constant Clean AB

Danvikshem

Dina Försäkringar

DS Smith Packaging Sweden

Ersta diakoni

FF Pro I reklam

Flinks

Gibon

Grönsakshallen

Gustavsberg/Ingarö Församling

Hertz

Hillgate Advisors

HRM Affärsutveckling

Human Care HC

Indutrade Industrial Components AB

inResonance

Jörgensens Rör

KEAB Gruppen

KG Knutsson/ Autoexperten/

Kamasa Tools

Klövern AB

Konsumentföreningen Stockholm

KPA Pensioner

Kyrkornas Secondhand

M3 Bygg

M Ekholms Konsulttjänst

Mem s

Nacka Strand Dental

Norrenergi

Nyfors

Nytida H-huset

Oscars Teatern

Paracom AB

Passion For Homes Group

Playground Music Scandinavia

Samtrans Omsorgsresor

Sandart & Partners

Securitas

Skandinaviska Människorättsadvokaterna

SKB

Skoghem & Wijk

SK Rörinstallationer

Skåvsjöholm

Södertandläkarna

Wallfast

Svalner

Swegon

Sv. Kyrkan Vantörs Församling

TL Bygg

Trona Patentrådgivning

Vara Vård och Fastighet

Visible Works

Värmex AB

Wallenstam

YTTEC

Zanerix

SITUATION

S T H L M

INNEHÅLL

#323
Januari 2025

10. Hjälp dygnet runt

Ny nationell hjälplinje för psykisk ohälsa och suicidprevention.

14. Stockholmskan

Språkforskare Jenny Öqvist med bok om stadens språk.

32. Tidningens betydelse

Over 90 procent av säljarna upplever en bättre livssituation.

38. Gatuplanet

Universitetsstudie visar att moral fortfarande styr svensk narkotikapolitik.

44. Marx Mukaru

Han är inte bara Ortens bästa poet. Han tappar aldrig blicken på Skarpnäcks station.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats

11. Situation Waldersten

17. Krönika

47. Korsord

48. Dåtid Sthlm

20. Anna Ternheim

I samarbete med Jocke Berg och Martin Sköld från Kent har Anna Ternheim gjort sin första skiva på svenska, *Psalmer från sjunde himlen*, som kommer ut 17 januari. Efter fjorton år i New York är hon och familjen tillbaka i Stockholm.

CAMERON MACKINTOSH
PRESENTS

BOUBLIL &
SCHÖNBERG'S

Les Misérables

THE ARENA SPECTACULAR

LYRICS BY HERBERT KRETZMER

WORLD TOUR

PETER JÖBACK AS JEAN VALJEAN
AND CAST & ORCHESTRA OF OVER 65

STOCKHOLM 3ARENA

TORS DAG
23 JANUARI
KL 19:30

FREDAG
24 JANUARI
KL 19:30

LÖRDAG **FÅTAL**
25 JANUARI
KL 14:00

LÖRDAG **FÅTAL**
25 JANUARI
KL 19:30

SÖNDAG
26 JANUARI
KL 14:00

BILJETTER VIA LIVENATION.SE

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

30 år på gatorna, moral och Ortens bästa poet

Argång 30. 2025 har Situation Sthlm funnits på gatorna i stan i 30 år, en lågtröskelverksamhet som vänder sig till hemlösa, före detta hemlösa och socialt utsatta människor, där Situation Sthlms stöd kompletteras av samhällets insatser.

Syftet är rehabilitering med arbete som metod. Och arbetet består i att sälja tidningen Situation Sthlm, den enda månadstidning i landet som sysslar med den typ av geografiskt snäv lokaljournalistik i magasinformat som är tidningens signum.

Över 100 000 stockholmare läser tidningen varje månad. En läsning som förändrar liv – en tidning i taget.

Läs Maria Hagströms reportage på sidan 32 om den årliga enkät om verksamheten som säljarna besvarar.

UNDERTURNÉ I vår i samband med skivan *Psalmer från sjunde himlen* kommer Anna Ternheim åka med ett litet band, tre personer.

– Mindre sättningar – jag har ju spelat i alla möjliga olika bandkonstellationer – är det

som jag tycker känns störst, blir mest space, som klär mina låtar bäst, där jag känner mig som mest hemma.

Hon berättar att ”det kommer inte bli bomber och granater, det byggs från den här akustiska gitarren och sången”.

– Allt utgår från den här svenska skivan, andra svenska låtar jag gjort, samarbeten, att försöka hålla det i den världen. Det kanske blir nåt annat också, men det blir svenskt på scenen den här gången.

EN GRUPP FORSKARE vid Stockholms universitet har undersökt på vilket sätt moral påverkar genomförandet av den svenska narkotikapolitiken i praktiken. En hel del, kom de fram till. Läs nyhetstexten på sidan 38.

En ny hjälplinje för psykisk ohälsa och suicidprevention öppnade i december. 1 januari är den dag på året då flest människor tar sitt liv.

Och Marx Mukaru från Skarpnäck är inte bara Ortens bästa poet, han går också första året i gymnasiet, är fotbollstränare och just nu inne på att bli advokat. Eller poet.

Nytt år. Och årgång 30.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

Omslag:
Johan Bergmark

SITUATION STHLM REDAKTIONEN **Chefredaktör och ansvarig utgivare** Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson **Fotografer och illustratörer** Johan Bergmark, Anneli Hildonen, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 104 000 läsare (Orvesto konsument helår 2024) **Upplaga** 14 500 ex/mån (TS helår 2024) ISSN: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssonsgatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774 - 9327 **SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten** Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingmari Olofsson, ingmari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution** 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8 -15.15, lördagar 10-14.15. **Organisationsnummer** 80 2411-14 97 **Bankgiro** 5357- 3259 **Gåvokonto Bg** 431-2252 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 990 kronor **E-post** situationsthlm@owinfo.se **Tryck** Stibo Complete 2024 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

MIN PLATS

En tidnings säljare
berättar om sin
favoritplats i stan

”När jag var elva fick jag en båt”

När Morgan Kock fick en båt blev han yngsta båtägaren vid Saltängsbryggan i Nacka. Men bensinen fick han tjäna ihop själv.

Jag tjatade på min pappa om att få en crossmotorcykel, men en dag när jag var elva år hade han köpt en båt åt mig i stället. Han trodde att jag skulle bli stoppad av polisen och inte få ta körkort om jag körde cross. På sjön kan du åka, sa han.

Det var en liten motorbåt som låg här vid Saltängsbryggan. Farsan gav mig nycklarna men sa att jag fick tanka själv. För att få ihop pengar sålde jag jultidningar eller la mig för att vänta vid Kolström där seglarna brukade gå på grund. Man tog 50 kronor för att dra loss dem. Sen hade jag full tank. Jag var ute mest hela tiden med båten, det var roligt. Brukade åka ut till Sumpholmen, en ö i Baggensfjärden, för att grilla och bada.

Vi flyttade ofta under min uppväxt, några år bodde vi här i närheten i en villa. Pappa hade vårdnaden eftersom min mamma var elak. Jag trivdes här, hade fått polare, men så skulle vi flytta till Värmland. Jag frågade min bästa kompis mamma om jag kunde stanna hos dem och hon sa ja. Jag berättade det sen tyvärr för fel människa – min styvmor. Jag hade inte nån talan. Det hade varit bättre om jag pratat med farsan, han var snällare. Efter gymnasiet kom jag tillbaka till Stockholm.

Senare i livet har jag haft båt också och åkt överallt i norra skärgården. Jag gillade friheten.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

24

öre höjs skatten i Stockholm 2025. Bland kommuner med lägst total skattesats finns ex i Stockholms län. Österåker har haft landets lägsta totala skattesats de senaste sju åren med 28.98 kronor.

Två till tre gånger ökade risker för våldsutsatta

FORSKNING Personer som upplevt våld är två till tre gånger mer benägna att utveckla ångest, depression, personlighetsstörningar, missbruk och har en markant ökad risk för självmordsförsök. Studien bygger på data

som nationella register i Sverige och Finland från 127 628 individer som behövt specialistvård efter att ha utsatts för våld. Studien är en av de mest omfattande i sitt område och

visar på långsiktiga och allvarliga konsekvenser av att utsättas för våld.

– Risker kvarstår under flera år, vilket understryker behovet av långvarigt

stöd och att mer fokus läggs på att stödja de drabbade, säger Jonas Forsman, överläkare och specialist i psykiatri och rättspsykiatri vid Rättsmedicinalverket och forskare vid Karolinska institutet.

ULF STOLT

Akuta självmordstankar håller ofta i sig som längst i 20 minuter. Ett samtal kan då rädda liv.

HJÄLPLINJE FÖR PSYKISK OHÄLSA

Strax innan julhelgerna och årets mest drabbade dag – nyårsdagen – öppnades en ny hjälplinje för psykisk ohälsa och suicidprevention.

HÄLSA I fyra år har Sverige varit utan en nationell stödlinje via hälso- och sjukvården.

Den förra lades ner 2020, men nu har Region Stockholm öppnat nya Hjälpplinjerna på uppdrag av regeringen. Strax innan julhelgerna blev det återigen möjligt att få anonymt stöd dygnet runt av sjuksköterskor, psykologer, socionomer och beteendevetare.

Det är också den tid på året som kan vara extra tuff för människor som kämpar med psykisk ohälsa och ensamhet.

Nyårsdagen är den dag då flest människor dör i självmord.

Det kan bero på ökad alkoholkonsumtion eller att ett nytt år känns omöjligt att ta sig igenom. Men forskning visar också att akuta självmordstankar ofta håller i sig som längst i 20 minuter. Ett samtal kan då rädda liv.

Hjälpplinjerna är öppna dygnet runt, året om.

– Psykisk ohälsa kan handla om liv och död. Hjälpplinjerna finns där för både drabbade och deras

anhöriga, säger socialminister Jakob Forssmed.

Det går till exempel att få hjälp med att sortera tankar, definiera behov, hitta möjliga lösningar i en svår livssituation samt få stöd till självhjälp och vid behov upplysning om vård- och stödsatser.

– Hjälpplinjerna ska vara en pusselbit mellan det viktiga stöd som ges av civilsamhället och hälso- och sjukvården. Vi hoppas sänka tröskeln för dem som inte har kontakt med vården, säger Kerstin Annerborn, enhetschef för eStöd.

MARIA HAGSTRÖM

Hjälpplinjerna nås på telefon 90390 eller skriftlig rådgivning via hjalplinjen.se.

Orosanmälan som hämnd

SOCIALTJÄNST Bland landets socialsekreterare har minst två procent utsatts för en osaklig orosanmälan av en arg klient som hämnd för ett taget beslut.

Oftast var det beslut rörande omhändertagande av barn eller nekat ekonomiskt bistånd som låg bakom de falska orosanmälingarna. När man bröt ner siffrorna var de ganska jämnt fördelade över landet, med en liten ökning i storstäderna.

– De är ett helt avgörande verktyg för att rädda barn som far illa, men det är olyckligt att det utnyttjas utan grund av besvikna klienter i socialtjänsten, säger Fredrik Hjulström, Akademikerförbundet SSR.

ULF STOLT

STEFAN MAURBAKKEN

Astrid Lindgrens Stockholm

VANDRING Astrid Lindgren bodde största delen av sitt liv i Stockholm. Staden inspirerade henne och flera platser har haft betydelse för hennes sagovärldar. "Gå i Astrid Lindgrens fotspår – sagor i staden" är en stadsvandring som bland annat går genom Atlaskvarten och Tegnérlunden. Starten är i Vasaparken strax utanför det som var henne hem.

Vandringen arrangeras 29 december, 12 januari och 9 februari.

MARIA HAGSTRÖM

MITT JOB

Om yrken och
arbete i stan

DANIEL ROSENLIND
FAMILJERÅDGIVARE

”Möta
människor i kris
och erbjuda ett
tryggt rum.”

– Jag träffar ungefär tvåhundra-femtio par varje år. Paren söker hjälp för kommunikationsproblem, konflikter och krishantering, brist på närhet, känslor och tillit. Eller så vill de ha hjälp att separera eller ha samarbetsvårigheter efter en separation.

– I snitt träffar jag paren tre till fyra gånger. Alla kommuner i Sverige måste erbjuda familjerådgivning, det står inskrivet i socialtjänstlagen. Kommunerna i Stockholmsregionen subventionerar fem till tio samtal.

– Det är många par som kommer inför julen. Människor är mer stressade för att de har mycket att stå i. Stress leder ofta till konflikter. Vissa kan ha svårt att enas om hur de ska fira jul, det kan till exempel handla om var och med vilka.

– Bästa med jobbet är att jag får vara med och göra skillnad. Möta människor i kris och erbjuda ett tryggt rum där de får hjälp att nå fram till varandra. Jag känner mig ofta hedrad och privilegierad över att få människors förtroende, att de berättar om det allra mest privata.

– Nej, jag blir aldrig trött på pars problem. Det låter kanske konstigt, men så är det.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

Enligt statistik från åren 2000-2020 sker flest antal skilsmässor i oktober, följt av juli, mars och februari. Flest skilsmässor i landet sker i Stockholms län.

”Genom att ge svar på frågorna om hur man kan få ett mer balanserat skärmanvändande, och varför det har betydelse för till exempel sömnen och för hur man mår.”

Helena Frielingsdorf, läkare och utredare på Folkhälsomyndigheten. Som nu går ut med en vägledning till föräldrar hur de ska engagera sig i sina barns digitala liv.

Avhandlingen "Inget riktigt hem" visar att kvinnor är extra utsatta vid tillfälligt bostadssökande.

EN UTSATT BOSTADSSITUATION

Sexuella trakasserier är vanliga på Stockholms tillfälliga bostadsmarknad. Det visar forskning om kvinnors bostadssökande.

BOSTAD Hur är det att vara kvinnlig bostadssökande och andrahandshyresgäst? Hur går de till väga för att skapa ett hem och vad möts de av? Det ville Lenita Kefala, etnolog på Stockholms universitet, få svar på i sin forskning om kvinnors erfarenheter av Stockholms tillfälliga bostadsmarknad.

– Jag ville undersöka och belysa det som många har erfarenhet av men som sällan belysts

ur ett vetenskapligt perspektiv, säger hon.

De kvinnor som deltog i studien var på jakt efter en långsiktig bostad, men under tiden de samlade köpöning eller sparade pengar var de hänvisade till den tillfälliga marknaden. Avhandlingens titel *Inget riktigt hem* berättar tydligt hur de kände inför de boenden de hittade. Det fanns en otrygghet i det tillfälliga, men också över hur de kunde bli behandlade på bostadsmarknaden.

– Jag förvånades över hur utbredd det är att utsättas för sexuella trakasserier i sökandet av en bostad på nätet, och även av

hur kvinnorna ofta förväntades utföra omsorgsarbete i de tillfälliga bostäderna. I princip samtliga av de kvinnor jag intervjuat påtalade hur deras sökande genererat opassande meddelanden, bilder och förslag från män, och hur detta lett till begränsningar och otrygghetskänslor.

Hon menar att det har betydelse vilket kön en person har på bostadsmarknaden, samt under vilka villkor man bor.

– Jag har också sett hur viktigt inflytandet över den egna bostadssituationen är, inte minst för hemkänslan.

MARIA HAGSTRÖM

6400

resande per dag passerar genom Näckrosens tunnelbanestation. I ett pilotprojekt kommer utgångarna vara spärrfria under 2025, för att se vilka effekter det har på reseupplevelse och intäkter.

ISTOCKPHOTO

Stockholm är länets cykelstad

CYKLING Tio år har gått sedan cykelplanen för Stockholms län lanserades. Sedan dess har cykelresandet ökat från fem till tio procent och över 215 kilometer cykelvägar har byggts ut. I vinter sopsaltas också 60 procent av cykelstråken.

Bäst i länet är Stockholms stad som har fått regionens cykelpris. Det handlar bland annat om satsningar på infrastruktur och underhåll för att förbättra möjligheter till cykling året om.

– Nya cykelbanor och cykelparkeringar har varit avgörande, liksom förbättrad drift genom sopsaltning och cykeljouren som snabbt åtgärdar fel. Även åtgärder som cykling mot enkelriktat och cykelgator har stärkt stadens cykelvänlighet, säger trafi direktör Gunilla Glantz.

MARIA HAGSTRÖM

HUR KUNDE DET
BLI SÅ HÄR?

TÄNKTE HAN
INTE OCH FORTSATTE
VARA VIDRIG.

VAR GAMLA LUNDAGATAN NÄR 13.09-13.32

DET SITTERTVÅ blå inplastade lappar ovanför varandra på en stolpe: ”Stoppa Münchenbygget – hjälp oss rädda detta kulturhistoriska område av riksintresse”, följt av två bilder på de kommande byggplanerna samt en QR-kod.

Det finns fyra utmärka och numrerade parkeringsplatser uppe i backen där gatan planar ut, men det ser ut att skapats ytterligare två platser bredvid dem.

En liten grå bil har parkerat med vindrutetorkarna uppvikta för att torkarbladen om möjligt ska skonas i kylan.

En vindskupa i ett tegeltak en julljusstake framför en vit, nerdragen rullgardin.

Inne på en gård mellan några hus bakom ett rött plank ut mot gatan står två bilar parkerade bakom varandra, på en sten framför planket står det ”Storm was” skrivet med vit färg. Någon har hängt upp en fylld vit stickad strumpa i ett tunt snöre i en lyktstolpe – kan vara någon form av gatukonst/gerillastickning som med årtidens obarmhärtighet nu förlorat konturer och hållning.

På en brevlåda: ”Nej tack, inga gratistidningar och ingen reklam”.

LÅGT STAKET UT MED gatan mot parkeringen, aluminiumprofil på låga betongstolpar. Svarta lyktstolpar, träd i den korta slänten.

Ifönsterbrädan i ett av fönstren ut mot gatan i det låga stenhuset med namnet Siggisborg på porten står två par vita barnskor och en röd leksaksbil.

En man i röd jacka kommer gående nedför backen uppifrån gatan, han tar några steg ut i gatan för att inte gå in i de svarta trädgrenar som sticker långt ut över kanten på ett gråblått plank mellan nummer 6 a och 6 b.

Vid porten till 6 b tar planjet en snäv omväg runt ett gammalt träd.

Det sträcker sig stora trädgårdar bakom husen upp mot Skinnarviksberget, i en vinternaken berså på en avsats bakom

ett av husen står två stolar och ett bord och väntar på våren.

En cykel med blått sadelskydd uppställd på trappan vid nummer 19.

En svags-kurva upp mot Skinnarviksberget och stadens högsta punkt, fem trappsteg med kantsten på grusvägen, rött plank följer efter en bit upp, sedan öppnar stenhällarna upp mot antennen. Två personer uppe på berget vid antennen, en av dem tar bilder av porträttmålningen på antennens cementfundament.

När det kommer en vindpust vänder en av dem – han som inte fotograferar – ryggen mot vinden och kör ner händerna djupt i sina jackfickor.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

SPRÅKFORSKARE JENNY ÖQVIST:

”Magnus Ugglas r är som Marcus Wallenbergs”

Med boken *Perspektiv på stockholmska* beskriver Jenny Öqvist stockholmskan och hur uttal skiljer mellan olika samhällsklasser.

TEXT ULF STOLT FOTO ANNELI HILDONEN

DETKAN HANDLA om långa å-ljud, långa i-ljud eller långa ä-ljud, om sje-ljudet eller r-ljudets uttalsvarianter. Eller om förhöjda tontoppar, vokalvariabler eller konsonantvariabler.

Allt detta är sådant som påverkar och särskiljer att stockholmskan – huvudstadens talspråk – låter som det gör. Och varför.

Jenny Öqvist är språkforskare på Institutet för språk och folkminne. Hon är inte själv född stockholmare – hon är född i Södertälje, hennes mamma är från Skåne och pappa från Norrbotten, hon flyttade till Stockholm 1993.

Hon har forskat om stockholmskan sedan 2007, hållit föredrag och skrivit ett flertal vetenskapliga artiklar i ämnet genom åren. Nu kommer hennes bok *Perspektiv på stockholmska*,

en bok som har som ambition att ge läsaren en samlad överblick över stockholmskans särdrag och dess utveckling över tid.

Att hon intresserade sig för just storstadens och huvudstadens språk beror på att stockholmska är just ett stadsspråk.

– Det blir lite mer intressant, ett annat fokus hur man talar i staden, för då handlar det också om sociolekter och sociala klasser och att man talar olika beroende på var man bor eller vilken klass man tillhör.

I arbetet med boken har hon lyssnat till inspelningar av talande stockholmare, över hundra timmar intervjuer inspelade med stockholmare födda mellan åren 1862 och 1946.

– De intervjuerna är ganska olika eftersom det är 125 olika personer jag har lyssnat på.

Det är dels intervjuer gjorda i språkforskningssyfte och en del är radioprogram.

I ett europeiskt perspektiv har Sverige varit tidiga att fånga och bevara stadens dialekt, stockholmskan, på inspelningar för att dokumentera den i forskningssyfte.

– Det är ju fantastiskt att det här materialet finns. Det är Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet som det hette då, som drog igång ett stort projekt i slutet av femtiotalet. De tyckte att nu måste vi fånga stockholmskan.

Landsbygdens dialekter har man då varit intresserad av länge och dokumenterat, sett dem som mer utpräglade och som något slags nyckel till språkhistorien.

JENNY ÖQVIST

Gör: Fil. dr, språkforskare, språkvårdare i svenska på Institutet för språk och folkminne.

Aktuell: Med boken *Perspektiv på stockholmska*, ett stort och omfattande forskningsprojekt om äldre stockholmska som bland annat bygger på över hundra timmar inspelade intervjuer med stockholmare födda mellan 1862 och 1946. Men också kungafamiljen och Wallenberg.

Men då började man inse att det fanns olika typer av stockholmska.

– Städernas dialekt är just det här att det blandas. Folk flyttar in till staden. Så det började man intressera sig för då och intervjuade folk just för att fånga deras språk. Det är jätteintressant att höra på materialet, för de berättar ju också om Stockholm.

JENNY ÖQVIST BERÄTTAR att hon ibland förlorade sig i berättelserna från människor som födda på 1800-talet berättade om Stockholm då, att hon fick påminna sig om under lyssningen ibland att det var uttalet hon var fokuserad på.

– Människor födda 1870, 1880, 1890 är nästan mellan sjuttio och nittio år vid intervju tillfället. Det de upplevt är enormt fascinerande. De kan ju berätta om droska med häst, att man har sprängt så mycket i Stockholm för att det har varit större höjdskillnader, att det bortanför Odenplan bara var tobaksländ.

Stockholm har alltid varit en plats dit människor flyttat, vilket påverkat utvecklingen av ►►

FÖRORTSSPRÅK

■ Det var Jenny Öqvists forskarkollega Ulla-Britt Kotsinas som myntade begreppet Rinkebysvenska, som blivit lite av ett samlingsord för förortsdialekter. I sin forskning på åttiotalet intervjuade hon ungdomar födda på sjuttioalet i Rinkeby och Botkyrka och andra platser.

■ Även forskaren Karin Senter har tittat på just förortsspråk i sin doktorsavhandling *Att göra förort: Om språkliga resurser hos gymnasiungdomar med mångspråkig förortsbakgrund från 2022*.

talspråket. Och under den tid hon tittat på i boken – från andra hälften av 1800-talet och framåt – skedde stora samhällsförändringar.

– Det hände så otroligt mycket i Stockholm med industrialiseringen. Det är befolkningstillväxt. Helt plötsligt fanns det fabriker, bryggerier, många kvinnor jobbade ju som hushållerskor och hembiträden men även på bryggerier och fabriker.

– Då måste man göra sig förstådd. Man måste kunna interagera här i staden med andra. Då var man tvungen att anpassa sitt språk om man jobbar i en fabrik eller i ett hem. Det är många människor man pratar med varje dag. Det kommer ju påverka ens språk.

En del hon tittat på, men skulle vilka forska mer i då just överklas-

**”KUNGEN
ANVÄNDER
DET MER
GAMMAL-
DAGS, SLUTNA
Ä-UTTALET.”**

sens språk inte lika ofta analyseras, är bland annat hur kungen och hans familj talar. Och de mjuka r med nästan amerikansk rullning som bland andra Marcus Wallenberg talade med.

– Han hörs använda det här ljudet i en film från 1936. En annan känd person som har ett liknande r-ljud är Magnus Uggla.

I boken skriver hon också om hur kungabarnen talar, att kronprinsessan Victoria inte alls talar med lika många överklassmarkörer i språket som prinsessan Madeleine, som talar med ”tydligt dämpade/surrande i- och y-ljud och ibland ett mer öppet och främre långt a-ljud”. Och att kungen använder det mer gammaldags, slutna ä-uttalet.

Jenny Öqvist gjorde också en mindre studie, som inte är med i

boken, där hon lyssnade på artister från Stockholm. Hon gick igenom ett femtiotal album utgivna mellan 1974 och 2008, och såg tv-program där artisterna medverkade.

– Då lyssnade jag på musiken, men jag lyssnade också på alla sångare när de pratade. Då visade det sig att det här med r-ljudet – alla som hade det i sin sång hade det också när de pratade. Bland andra Magnus Uggla.

Vad vill du forska om nu?

– Det vore roligt att göra något större med populärmusik på svenska. Alltså hur svenska språket, dialekter, sociolekter, slang, hur det ser ut inom populärmusiken.

– Sen tycker jag att det vore roligt, som sagt, att göra mer på överklassens språk. Det är nånting man nästan inte forskat på alls. ■

På våra breddgrader

NORDANVINDEN PRASSLAR SIG ödsligt och aningen ovälkommet längs med fasaderna, hakar i någon stupränna, kvider till, slinker över ett sadeltak, rosslar, det låter som om någon drar en gammal oljerock i ett snöre genom ett snår av torkat, visset höstgräs.

Det sitter en mås på korvkioskens tak.

En taxibil står med kupébelysningen på precis efter korsningen på andra sidan gatan, den dröjer sig kvar så ett tag, sedan rullar den sakta framåt några meter innan den plötsligt slår helt om och raskt blinkar höger och gasar bort Ringvägen.

Almanackan ett veckoupplag kvar i kalendern att gneta förbi, sedan nytt år.

Udda slutsiffror. Trehundrasextiofem friska att beträda och nedlägga.

Oxveckor. Den vanliga traden. Vissa dagar erbjuder långt ifrån fullständigt dagsljus. Inte alla kan hacka i sig tillvaron på de här snålskodda breddgraderna.

Men somliga kan. En sådan insikt gör någonting med en.

Tom Waits är en av artisterna jag strömmat tämligen ymnigt under gångna året, enligt algoritmens resultat jag nyligen fick presenterat. Kom att tänka på några textrader i hans låt "Time" från skivan *Rain Dogs* – det där om att minnet liknar ett tåg som blir allt smalare ju längre bort det far. Och att det du inte längre minns blir en påminnelse om det du inte kan glömma, det är därför tiden behöver lämna efter sig ett helgon i varje dröm.

Såg ett avsnitt "Holy Fuck". Det är sällan man blir särskilt överraskad över det persongalleri som rullas ut vid den här typen av dokumentärer. Det är någonting i blicken på personerna, en latent markör, som att reversen redan är

**ULF
STOLT**

Chefredaktör
och ansvarig utgivare

"Disco-
belysning och
tre ngrar
i stjärten."

signerad med osynligt bläck tvärs över hornhinnan – det går liksom för lätt, de befinner sig redan till knäna i det innan de egentligen knappt borde hunnit läsa introduktionsbroschyren.

Hon som satt bredvid och skötte remoten sammanfattade det hela på sitt högst personliga vis; klippbild, speakertext – det var någonting om en NDA man tvingades skriva under, discobelysning och tre fingrar i stjärten – när en gestalt filmad bakifrån i kornig slowmotion vandrade dröjande mot ett vattenbryn, uppe på hans huvudet håret samlat i en stram tofs: "En sökars frisyr".

Exakt så. En vegetarisk originalitet så ovanligt vanlig att den numera odlas och delas ut gratis i kassan på vartenda snabbköp upp och ner längs E4-an.

Vi såg klart. Sjönk sedan ner i ännu ett avsnitt om styckmordet.

VARJE HELSKÄGG KRÄVER sin byråchef.

Och hatt är och förblir ett svårt plagg. Man måste bära den med pondus och självklarhet – man måste äga det som Joe Strummer. Tveklöshet. Mod. Styra en trotsig blick utan ånger och skam från underbrättet.

Tonade därför ner. Anpassade kravnivån. Hoppades på lyckosam utkomst.

Götgatan. Köpte keps. Kliver in med målbilden tveklöst Springsteen och omslaget till *Born To Run*. Tycker man gränsar hyfsat. Gör upp i kassan. Men när man stannar till i skyltfönstret på väg mot bussen för att inspektera köpet i mer skarp, urban miljö, befinner man sig i ingenmansland mellan Kalle Lind och Håkan Nesser.

Ridå. Omgruppering.

Januari en åkarpiska över ländryggen. Du är kusken. Det kommer att gå. ■

Illustration av Marilyn Winter

VÄNTAN

Ett helt nytt år.
Trehundra sextiofem sprillans nya dagar.
Hoppas det går i glädjens spår.

För unga och gamla, för vår/min skull så klart.
Efter januari knackar våren på dörren snart.
Februari, mars kommer med en jäkla fart.
Tja, så livet, dagarna rullar på.

Så det jag vill säga är:
Gott Nytt År på er allihopa.
Hoppas ni fortsätter köpa Situation Sthlm av
mig och alla andra därute.

Magdalena 407

OM JAG HINNER

Med ryggen mot Nationalmuseum.
Kajens spegelportal visar
vanartiga bilder av
betraktaren,
kort och tjock med flera meter ben,
vågigt hår, ett ansikte utan panna,
en möjlighet att se spegelbild i spegel på spegel.
Ett mästerverk i tiden,
på vägen mot
Skeppsholmen stillas jag
och snöglopp gör det svårt att gå
men vattnet ligger öppet och blänker.
i solen.
Och ytan rör sig sidledes
så att ansiktet rör sig och munnen
blir ful och bred
i en föränderlig grotesk grimas.
På väg.
Jag undrar om jag hinner.

LO

DU ÄR INTE GALEN

Kärlek och respekt,
frid och harmoni,
fiende och vänner,
syster till broder från samma moder.
Det är inte du som är galen, det är världen som är sjuk.
Många tappar det, somliga spårar ur.
Men du är inte galen,
kom ihåg det.

Nadja

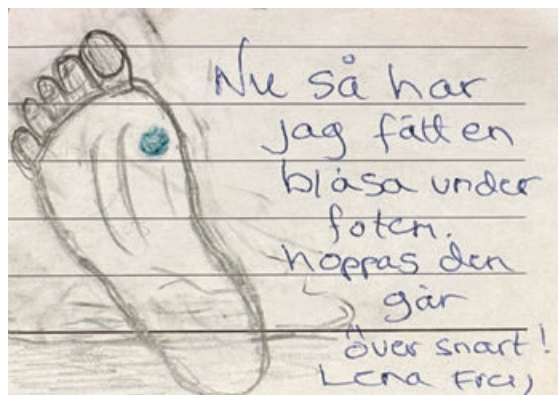

Illustration av Lena Freij

DET BLEV EN JULGRAN

Med anledning av att jag hade fått möjlighet att bo i försökslägenhet efter sexton års strävan, skrev tidningen i förra numret en kort text om mig under rubriken "Med gran får man julkänsla".

Tre dagar senare träffade jag en vän som rådde sälja julgranar. Efter att han läst texten tyckte han att jag måste göra rättvisa åt reportaget och föreslog med ett skratt att jag skulle kunna köpa en julgran av honom till halva priset, vilket jag gjorde och som tack till honom för hans uppmuntran fick han en tidning gratis vilket han uppskattade.

Julgransringar, glitter, kulor och andra dekorationer fick jag också till bra pris av den secondhand-affär där jag köpte soffan efter att den kvinnliga

säljaren läst reportaget.

Julgransfot betalade jag fullt pris för på Clas Ohlson.

Jag hade också ett fin meddelande från en trevlig tjej som kallade sig själv för den rödhåriga tjejen från Oden. Hon ville också hjälpa till med julgranen efter att hon läste texten, vilket jag helst inte ville med tanke på att hon är student

Jag vill tacka dessa

människor för deras stöd, jag vill också säga att pengarna inte är den enda drivkraften till att jag säljer tidningarna utan det finns andra anledningar.

Tidningen förmedlar svaga människors åsikter, tankar, dikter, konst, med mera till allmänheten, dessutom mår jag bättre av att träffa människor som vill dela med sig.

Till exempel träffade jag en man som köpte tidningen av mig och sa att han inte hade miss-

bruksproblem utan cancer. När jag frågade honom om hans mående gav han mig en kram och sa att han blev frisk, vilket gjorde mig glad också.

Ett annat exempel, jag träffade också en kvinna som sa att hon vet hur det är med missbruk för hennes son dog av det. När jag försökte trösta henne och beklagade sorgen gav hon mig en varm kram vilket behövdes för båda.

Jag vill tacka all personal på Situation Sthlm som fick många att glädjas för min skull och som därmed ville stödja mig att få en julafton 2024 med en riktig julgran med glitter och julstjärna i min nya försökslägenhet, vilket jag inte hade gjort på 23 år.

Jag önskar alla en riktig god fortsättning på det nya året.

Mikael S.

MIM326 / PIXABAY

Kvinnofridslinjen är en stödtelefon för dig som är utsatt för hot, våld eller sexuella övergrepp.

Ingen fråga
är för liten

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen

VILL DU VETA MER? BESÖK GÄRNA KVINNOFRIDSLINJEN.SE

Kvinnofridslinjen drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset på uppdrag av regeringen.

DRÖM

I dag är jag fattig och hemlös och imorgon är jag rik och berömd.

Abdi

JORDAXELN

När polyamorös är ordet för slampa och alla följer skärmen som en jävla Kalle Anka.

Våra pengar läggs på våld på dem som måste plankas och alla jagar värden som du ej ändå kan banka.

Då kan man lätt ge upp, vårt land har jordaxeln i röven, assimilera dig själv och bli ett med självmordsöden.

Och alla här har ändå tappat själva glöden.

Vi lever ej för något hela vägen fram till döden

Gallo delo

ÅTER TILL MODERSMÅLET

Efter fjorton år i New York är **Anna Ternheim** sedan två år tillbaka med familjen i Stockholm. I samarbete med Jocke Berg och Martin Sköld från Kent har hon gjort sin första skiva med svenska texter, *Psalmer från sjunde himlen*. En arbetslokal på Hornsgatan är hennes mentala space. Där häxtimmen är en annan tid än vargtimmen. Och pappas livsråd ännu gäller. Text **Ulf Stolt** Foto **Johan Bergmark**

Innanför en grön träport som vetter ut mot Hornsgatan, längst ner till vänster mittemot uthuslängan på den långsmala innergården i det som tidigare varit bagarstuga, stall och vagnshus, har Anna Ternheim sin arbetslokal.

– Det här är min mentala space, jag behöver det. Jag känner att det kommer göra mig mycket gott framöver – för ett år sen stod jag här och målade.

Hon hyr in sig i lokalen, på våningen ovanför håller hennes kreativa grannar till – en bokformgivare, en filmklippare och en filmproducent.

De delar entré och en del andra gemensamma utrymmen, bakom de tunga gröna draperierna till vänster har hon sitt.

Skrivbord på längden mitt i rummet med stor datorskärm och en bärbar uppslagen bredvid, på hyllan bakom ett antal guldsvisor och några grammisar och en del andra priser, sju gitarrer i ett ställ bredvid det akustiska pianot, i vinkel mot långväggen ett elpiano, några mikrofoner i stativ, en gitarr på väggen, en annan i ett ställ på andra sidan skrivbordsstolen.

Och överst i en trave vinylskivor på en skivspelare framför skrivbordet ligger Neil Youngs *Harvest*.

– Jag åker hit och har mina arbetsdagar, i stort sett varje dag, det är jätteskönt med de rutinerna. Jag önskar jag kunde va här på natten också, men den tiden kommer. Nu ska middagen på bordet.

Om väglaget tillåter cyklar hon hit från bostaden på Kungsholmen.

– Jag brukar inte ta Västerbron utan tar andra vägen, utmed vattnet och upp på Söder vid Slussen. Men jag cyklar inte på vintern.

Sedan Situation Sthlm intervjuade Anna Ternheim senast, i samband med att skivan *For The Young* släpptes, har det gått tio år. Hennes liv har sedan dess förändrats ganska betydligt, både personligt och rent geografiskt.

Hon har lämnat New York, som varit hennes hemstad under fjorton år, och flyttat med familjen – amerikansk pojkvän och fyraårig son – tillbaka till Stockholm.

– I New York jobbade jag hemma för det mesta, men jag hade en replokal jag gick till som jag delade med några andra. Men det var nåt jag kände nu, så som livet ser ut, det funkar inte att sitta hemma och jobba när man har barn.

Stockholm kontra New York som fast boplatz innebär absolut en reell omställning. Men hon upplever det inte som att nu upptäcka en ny värld. Under hela tiden hon bott i New York har hon behållit en nära relation med Stockholm.

– Det har alltid varit lite halvt om halvt, jag har hela tiden haft nån form av bas i Stockholm också. Alltid en lägenhet här, jobbat här, varit här långa perioder.

Visst upplever hon uppenbara skillnader i livsbetingel-

”I New York jobbade jag hemma för det mesta, men jag hade en replokal jag gick till som jag delade med några andra.”

ser mellan de båda städerna, och ser dem ibland tydligare genom sin amerikanska pojkvåns blick.

– Han är så tacksam, det är ju på grund av mig och vår son vi kan flytta hit, det här är en annan modell av ett samhälle – fortfarande. Det är nåt... jag tror det har med människosyn att göra. Jag tänkte på det när jag var på bvc och vi satt och hade ett samtal om vårt barn och den där tiden och utrymmet finns, man får den tiden. Det är inte alls så där, det är mer som ett löpande band.

– Förskolor finns här som man får plats på, det är rent här på ett annat sätt, parkerna, man kan bada i stan.

Anna Ternheim gillar att bada, är bland vännerna en ökad gerillabaderska, och hoppar gärna i centralt i städer och gärna där det kanske varken är helt tillåtet eller uppenbart enklast att ta sig i eller ur vattnet.

– Jag har inte varit så vild de senaste åren, nu blir det mer typ Tanto vid stranden. Jag älskar vatten, man är lite pånyttfödd när man badat.

Anna Ternheim beskriver det som att hon levt äventyret de senaste tio-femton åren, ett äventyr som till stor del bestått av resande. Ett behov av att få, och kunna, ge sig av.

Som till exempel när hon hade jobbat klart med en skiva och det var vinter både i Stockholm och New York och hon på kort varsel hyrde en lägenhet i Buenos Aires, packade med en gitarr och ett par löparskor, hängde där ett tag, sprang, fixade några konserter, spelade, skrev, upptäckte en ny stad.

Det har handlat om att bygga frihet – friheten att byta cirklar, upptäcka annat, få vara i rörelse. Friheten att inte fastna någonstans. ▶▶▶

Emmylou Harris

■ När Emmylou Harris tilldelades Polarpriset 2015 valde Anna Ternheim att vid prisutdelningen på Berwaldhallen sjunga låten "Goodbye" för henne, tagen från skivan *Wrecking Ball* och skriven av Steve Earle. Efteråt fick hon och Nina Persson, som också uppträtt och sjungit hennes låt "Tulsa Queen", träffa Emmylou Harris.

– Då säger hon, vänd mot Nina: "Ja, det är ju så kul när folk väljer att tolka mina låtar, för jag är ju låtskrivare också".

– Äventyret har varit att befinna sig i den här rörelsen, kunna vara på de här platserna, det är nånting jag prioriterat. Och samtidigt prioriterat bort andra grejer.

– Jag har verkligen tyckt om livet jag levt, men en dag började jag känna att jag var färdig. Jag har längtat efter ett annat lugn, att gå mer mot att röra mig i andra riktningar, nu kan jag röra mig djupare där jag står.

En av de riktningar hon nu rört sig är mot ett annat språk. Sitt svenska modersmål. Sedan hon på allvar började skriva låtar har Anna Ternheims sångspråk varit engelska, första skivan *Somebody Outside* kom 2004.

Kommande skivan *Psalmer från sjunde himlen* är första gången hon skrivit en skiva på svenska. Den är skriven och producerad tillsammans med Jocke Berg och Martin Sköld från Kent.

Anna Ternheim och Jocke Berg har tidigare samarbetat i bandet Dead People med Malcolm Pardon. Och Jocke Berg hjälpte henne med Måns Zelmerlöw-låten "Walk With Me" när hon skulle tolka den i "Så mycket bättre". De gjorde den på svenska, "När jag går bredvid dig", och en ny produktionsvärld öppnades upp för henne – sången långt fram i mixen, hon hade inte låtit så här tidigare, nytt, men som sig själv. Fast på svenska.

– Sen sa Jocke en gång när vi käkade middag att "ska vi inte bara ta och göra en platta på svenska? Vi jobbar ihop". Och jag bara: "Ok, varför inte". Sen sågs vi på vinst och förlust en dag och skrev första låten "Kom tillbaks".

Och han föreslog att de skulle plocka med Martin Sköld. De hade just det lyckade samarbetet med Lars Winnerbäckes skiva *Neutronstjärnan* från 2023 i ryggen.

Skivan skrevs och spelades in i Jocke Bergs studio Hamsterdam på Kungsholmen under våren. De sågs varje vecka, kontorstider, tre dagar i veckan, och skrev låtar.

– Allt som är spelat på skivan mellan oss tre är egentligen väldigt enkelt. Vi tre har gjort skivan. Det var en

"Det blir väldigt intimt. Låtar föds i det där, man hänger och pratar, hur är livet just nu."

ganska skön begränsning, ett val jag gjorde.

Hur går det till att göra en skiva på det sättet, tre personer?

– När man spelar in sitter man också och pratar mycket. Det blir väldigt intimt. Låtar föds i det där, man hänger och pratar, hur är livet just nu, vad har man för tankar som snurrar?

– Sen har det ju tagit avstamp i mig, det är jag som bär den här skivan nu. Det känns väldigt mycket som att vi gjort skivan ihop, jag har aldrig gjort en skiva på det här sättet tidigare. Men i slutändan är det mitt veto som gällt, det är jag som ska bära den här skivan, det är mitt namn på konvolutet.

Vad tycker du att de tillfört till dina låtar?

– Skivan är väldigt välproducerad, detaljrik. Den känns skinande metallisk, mjuk... ren. Om de andra skivorna haft en dovare kulör i sig är det som att den här hoppar fram lite.

– Jag tycker om att fokus har varit på hur rösten låter, mer än nåt annat – att den verkligen ska få tryckas fram. Om jag får säga det själv så låter den bra på den här skivan.

Hur har det varit, som låtskrivare, att växla språk.

I lokalen på Hornsgatan kan hon göra ganska bra inspelningar, i princip allting utom trummor. Hon har en diffus tanke om någon form av platta med lite lösa konturer som skulle kunna spelas in där, men vill inte tala så mycket om det. Inte nu.

– Jag vet inte om det är lättare eller svårare, det är annorlunda. Jag tar mig an språket på engelska på ett annat sätt än på svenska, upplever jag. Det är väldigt tydligt när nåt inte blir bra på svenska, eller när det är nåt jag inte kan sjunga på svenska. Det har blivit tydligt när vi suttit och skrivit: ”Så kan inte jag uttrycka mig”.

– Jag älskar enkla ord och fraser, det har jag alltid gjort, även med engelskan. Så jag försöker omsätta det till svenskan. När man lyssnar på svenska hör man ju varenda stavelse, varenda ord. Den här plattan, mer än nån annan jag gjort, blir just att man lyssnar på den där berättelsen. Man hör melodierna och det också, men man hakar i språket och sen är man på den resan, mer konsonanter, mindre vokaler.

Anna Ternheim är noga med att låtarna och texterna på skivan verkligen varit ett samarbete.

– Jag har verkligen fått flyga under nåns vinge. Jag kan inte ta cred för allt som är skrivet på den här skivan, jag och Jocke har ju verkli-

gen skrivit den ihop. Det hör man när man lyssnar också. **Hur skiljer det sig att sjunga på svenska respektive engelska?**

– Det kräver ett annat tillvägagångssätt, men det blir ibland att jag hittar samma typ av sväng.

Hon sjunger en bit av ”Kom tillbaks” för att illustrera hur just vokalerna går att vila på i en melodi och att det är där svänget sitter.

– Jag kan dra på grejer så. Nu är vi nere på detaljer, men det är mer i efterhand jag sätter upp de här reglerna eller hittar metoden. När jag håller på ska det bara sitta och kännas rätt. Och det kan skifta från när jag gör nåt också, vad det är för låtar eller texter jag känner att jag kan sjunga.

– Jag kunde ju känna efter många år i New York att jag blev mycket friare i engelskan. Det blev fler texter på engelska jag kunde ta i min mun med trovärdighet.

Att nu sjunga på sitt modersmål har inte varit någonting hon behövt återta, utan något av det enklare i detta.

– Jag vet var orden ska sitta, det går inte genom huvet innan. Det har varit naturligt och det var nog anledningen till att göra det här.

Anna Ternheim hade komplex för sin röst i början, hade rent objektivt svårt att lyssna till sin egen sångröst.

– Min första skiva är ju nästan talad. Nu i efterhand när jag lyssnar tillbaka på den kan jag tycka att det är lite fint. Jag hör ju själv hur jag kämpar för livet när jag sjunger de där låtarna, och det ger ju nånting.

– Ju mer vissa delar utvecklas så tappar man nåt – ju mer erfarenhet man har, desto mer oskuldsfull naivitet tappar man. Man gör saker på ett sätt när man är tjugo och ett sätt när man är sextio, that’s the deal.

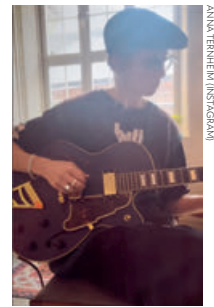
Vi talar om vad skapandet egentligen ska bli, vad hennes kreativitet är tänkt att mynna ut i.

– Det jag håller på med under ett skapande liv handlar om att komma nära kärnan, att minska glappet mellan visionen och resultatet – men vägen dit är långt ifrån självklar. Jag blir inte klokare. Det kan kännas som att jag kommer längre ifrån det fast jag har intentionen att komma närmare.

Vilket kan resultera i omvägar, att man korrigerar kursen, att det man inte gör är det som gör att man kommer på rätt sak att göra.

– Ibland är det bara ett virrvarr, svårt att se bilden. Åren ger en ju nåt. Jag kan bli inspirerad av äldre artister, att deras verk är en brokig mosaik av saker som ändå hör samman på ett fint sätt.

– Det kräver ju en del av en lyssnare och en publik att ta in allting, det man skapar själv och ens egen bild av det man gör och folks bild av det man gör. Att hålla sig fri ►►

ANNA TERNHJEM/INSTAGRAM

Gitarrer

■ Gitarrerna är hennes arbetsredskap och de hon äger är av hög kvalitet. Men på vintern blir träet torrt och de spricker lätt och måste lagas. Det är den farligaste tiden för dem när elementen vrids upp, ”jag borde ha en luftfuktare här”.

■ Tre av henne gitarrer kom just tillbaka från reparationer där just sprickor hanterats.

Hon går lite i funderingen nu att kanske köpa en elgitarr, i så fall en Fender Telecaster.

”Jag blir inte klokare. Det kan kännas som att jag kommer längre ifrån det fast jag har intentionen att komma närmare.”

i tanken så att man tar sig an saker på ett sätt som saknar press, eller idéer om vem man borde va.

Skivans titel *Psalmer från sjunde himlen* gick hon och funderade på under slutet av våren, hon hade ingen titel när de började som hon bar med sig till inspelningen.

– Ett par av låtarna har de melodistroforna, några av texterna för tanken till det existentiella, det man går igenom, ens funderingar, man går ner på knä ibland och ber en bön och hoppas att allt ska ordna sig. Det är ord i texterna som återkommer.

– Jag ville också att det skulle kännas lite som en film-titel, därav också kortfilmen. Och kanske en liten flirt till Roy Anderssons film *Sånger från andra våningen*.

Du sjunger om häxtimmen på en låt, när infaller den?

– Jag tror det är när man vaknar och ligger och svettas i lakanen, det är väl där vid fyra på morgonen nångång, en annan tid än vargtimmen.

I bokhyllan vid sidan av den bruna skjutdörren på väggen som döljer hennes pentry med kyl och mikro, står ett svartvitt fotografi.

– Det är min mamma. Hon var Sollentunas Lucia 1967. Bilden är tagen av pappan till en av mina väninnor, han hade fotobutiken i Sollentuna Centrum, Ekströms. Vi kom på det en dag att han tog den bilden på mamma... hon var väldigt vacker, klassisk. Riktig krona också med levande ljus.

– När jag visade fotot för min amerikanska partner sa han: "Vad är det där för rit?"

I fönstret bredvid där vi sitter står en mängd små glasflaskor med pelargonskott i hon fått av en granne. Bakom henne på ett lågt bord en Land Camera, föregångaren till Polaroid och Patti Smiths favoritkamera.

– I love it, jag har plåtat en del med den men problemet med den är filmen, den har slutat masstillverkas. Nu är det några som producerat ny film man kan sätta in i den, men en rulle med tio bilder kostar åttahundra spänn.

Vi talar om del andra detaljer av inredningen i lokalen.

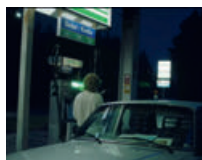
"Jag har jobbat krog, stått i kök, var kallskänka på Debaser Slussen."

Anna Ternheim

■ **Gör:** Låtskrivare, gitarrist, sångerska.

■ **Aktuell:** Med skivan *Psalmer från sjunde himlen*, hennes första på svenska, i samarbete med Jocke Berg och Martin Sköld från Kent, som utkommer 17 januari.

■ **Åker på turné i vår** med Mikaela Hansson keyboards och sång, Julius Bogren gitarr, bas, pedalsteel och Ola Winkler, slagverk. Turnépremiär 12 mars på Södra Teatern. Det kommer enbart att framföras svenska låtar.

ANNA TERNHEIM/STEFAN VON

Filmen

■ **Hon har jobbat med regissör Gustav Bondeson och gjort en kortfilm till skivan, den spelades in under sommaren, "i stället för att göra klassiska musikvideos". Hon beskriver filme som "en visuell värld som fångar känslan i skivan". De vet inte riktigt var den kommer att visas, kanske på film estivaler eller som korta trailers på sociala medier.**

Hon pekar bort mot ett lågt bord.

– Den där trattgrammofonen fick jag av min farmor och farfar, och den funkar. Men jag måste bara fixa ett nytt stift till den. Jag hämtade den hos min faster som skulle flytta.

Grammisarna på hyllan bakom skrivbordet har hon inte alltid haft hos sig.

– Men jag kände nu att jag vill ha dem där. Mina föräldrar har haft dem tidigare men nu ville jag ha tillbaka dem för min skrythylla.

På väg upp för trapporna mot Bastugatan och Ivar Lo:s park där delar av fotograferingen ska ske, berättar Anna Ternheim att det var någonstans här upp som hon tog den första pressbilden till sin första skiva.

– En svartvit bild. Jag och en kompis var här och plåtade, vi visste inte hur vi skulle göra, vad som gjorde att en bild blev bra.

I backen av kullersten bakom henne har utsikten ner mellan husen legat orörd i säkert två hundra år.

– Ja, det är fantastiskt. Man kan bli blind i sin hemstad... jag älskar Gamla stan också, att gå omkring där. Jag älskar att promenera i stan.

Hon har bott lite överallt här, hennes första egna lägenhet låg på Dalslandsgatan. Och hon har jobbat med en hel del annat, och pluggat både statsvetenskap och arkitektur, innan hon vågade sätta sin fulla tillit till gitarren.

– Jag har jobbat krog, stått i kök, var kallskänka på Debaser Slussen när jag var typ tjugotre eller nåt. Jag var crepéköck på Fyra knop, sen har jag serverat. Men jag har ingen utbildning, I just winged it. Men det är den typen av jobb där man bara går runt och frågar – så gjorde jag i den åldern – om de behövde hjälp, om det fanns jobb. Det är mer en viss typ av människor som passar där, man lär sig det man ska kunna.

Det är is på kullerstenarna och fotograf Bergmark varnar för halka. Anna Ternheim skrattar till och minns några gamla livsråd hon fick med sig hemifrån.

– Min pappa sa alltid: "Spring aldrig nerför trappan med händerna i fickorna, åk aldrig bil med nån som är berusad och ha alltid flytväst på sjön". Sen är det lugnt. Jag kan känna att man fick göra mycket fler grejer när jag var liten, att det var en annan frihet. ■

MIN ÄLSKADE TVILLINGBROR

Det var du som såg mig alla år, då jag var vilsen. Det var du som stod och såg mig falla. Det var du som sa "snälla Lena, sluta med alla droger". Det var du som bad mig sluta, men jag stod bara och va olycklig av dåligt samvete i min egen kropp. Full eller påtänd.

Det var du som tänkte att du tappar allt hopp. Det var du som hjälpte mig då jag låg under täcket och frös. Det var du som stod med en kasse mat och sa "varsågod". Det var du som var ute och letade efter mig sena kvällar. Det var du som hade oron som din värsta fiende. Det var du som tog emot telefon, Lena är på sjukhus. Men hon överlever, hon kämpar. Det var du som levde på hoppet. Det var du som aldrig gav upp. Det var du som var orolig då du inte sett mig på fle a veckor. Det var du som kom då jag låg på en avgiftningsklinik och bara skakade. Det var du som alltid var min högra hand och alltid fanns.

Det var du som låg bakom mig i mammas mage. Min älskade tvillingbror.

Lena Freij

OTILLRÄCKLIG

Jag försöker inte tillräckligt. Jag orsakar andra stressen, dom tror att jag inte bryr mig men stressen bor i

mig varje minut alla dagar i veckan. Jag får höra att jag är egoist, att jag bryr mig bara om mig själv. Hatar att höra raka motsatsen om mig när mina nära och kära vrålar och tycker sig veta mitt djupaste inre och allt jag får höra gör ondare än vad som ses på utsidan. Jag brinner av stressen, lider av pressen. Värst e att som fullt medveten med allvaret å allt som måste göras, gör mig mera bedövad och ostrukturerad och inget blir som det bör. Klarar inte av starten. Klarar inte allt själv fast jag håller minen och e stark, blir jag mest åtlöje, en fucking klant.

Ledsen och besviken på mig själv för jag är svagare än någonsin. Problemen försvinner ej av sig själv. Så nu måste jag ge gamet å sätta fart. Sviker de dyrbaraste jag har kvar i livet, vi ska återförenas i detta liv. Håll ut!

Att säga förlåt hjälper inte alltid.

Nadja

SEPARATION

I morse sa min granne jag känt i åtta år att det var slut mellan han o tjejen. Han hade fällt en tår, det såg jag på hans ögon för han var rödögd. Det är inte lätt då tjejen gjort slut.

Lena Freij

STEG MAN TAR

Ett steg fram, ett steg bak. Du står still på samma sak, samma ruta, kanske bättre att kuta för att ta sig fram på vägen för även om jag är trägen, vill jag ju inte stå här glo, kanske bygger en bro eller nått nytt i framtiden.

519

KALLA VINTRAR FRAMÖVER

På gatan står jag, väntandes på er som försvunnit och numer förnimms som bilder i minnet och hörselspår.

Vi som halvägs är, har snedlagda kroppar, skador av glas, med längtan över ögonen trevar foten i luften över kanten.

Efter mot framtidens allt jagandes livet som var.

Ingenting hindrar hoppet att lösgöras ur fast stagnation, kanske jag blir till en fjäril eller en flod med en fl tande stock. Och fälten och gräset skiftar färg mot det brungula blöta och bergen djupnar i grånad under skuggorna.

Som av en händelse låg där stickade vantar i fi kan när de behövdes. Vinden gör benen till knotor som stapplar. Jag har hört att det ska bli kalla vintrar några år framöver.

LO

VARFÖR INTE BACKA LITE

Dom pratar mycket och jag har checkat ut, orden staplar på hög helt utan slut. En och en annan trixig ting. Same but different, "noll" förändring. Inget slut i skiten ännu. Dom rycker i mig: "SKRIKER DU?"

Nu kommer deras formulär... Frågor i överdriven mängd fast jag ej e där. Mitt blod är evigt straffbart, farlig e skapelsen, olaglig. Åh, jag vet hur dansen går. Ny är dåren år efter år. Vad dagen bekommer fruktar jag icke, så varför inte backa lite.

Nadja

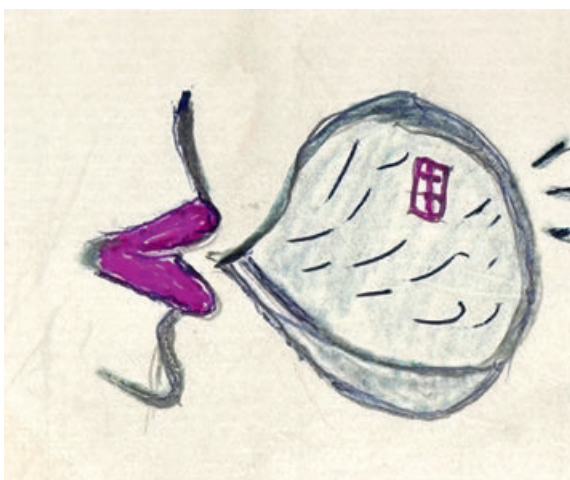

Illustration av Lena Freij

Illustration av **LO**

VAD TIDNINGEN BETYDER

Stolthet och gemenskap, sociala kontakter och en möjlighet att överleva – det kan det betyda att vara Situation Sthlm-säljare. I en enkät svarar 93 procent av säljarna att deras livssituation har förändrats sedan de började sälja tidningar. Här berättar de hur.
Text **Maria Hagström** Foto **Anneli Hildonen**

”NU KÄNNER JAG INTE LÄNGRE ATT JAG BEHÖVER GÖRA DÅLIGA HANDLINGAR FÖR ATT KLARA MIG.”

Nadja Ählström

Ann Malmberg

”MAN BYGGER UPP SIG SJÄLV, FÅR LITE STOLTHET AV ATT KUNNA TJÄNA EGNA PENGAR.”

Christopher Kranz

"NÄR JAG SÅLDE MIN FÖRSTA TIDNING OCH FICK DE DÄR ENDORFINERNA KÄNDE JAG: YES, DET HÄR ÄR JU SKITSCHYSST."

När Nadja Ählström klev in på Situation Sthlm för ett år sedan hade hon "ingenting".

– Inte ett skit, mer än skit, säger hon.

Hon saknade ekonomiskt bistånd och gjorde "dumheter" för att försörja sig.

– Det här blev min räddning ekonomiskt. Nu känner jag inte längre att jag behöver göra dåliga handlingar för att klara mig. Det här är respektfullt och jag mår bra av det.

Nadja Ählström är en av de drygt 70 Situation Sthlm-säljare som har svarat på

den årliga enkäten om tidningsförsäljningen. Enkäten visar att 93 procent har fått en förändrad livssituation. Det kan handla om minskad användning av droger, kunna betala av skulder, komma bort ifrån kriminalitet, få förbättrad ekonomi och mental hälsa.

En säljare skriver i enkäten: "Det har höjt både självkänsla och självsäkerhet genom att jag ser det helt och hållet som ett arbete". Andra svarar bland annat "Jag har gått från att inget våga till att börja våga", "Jag har kunnat betala för medicin, lyckats hålla mig drogfri och kunnat gå på bio med barnet" och "Mitt

humör är bättre. Situation Sthlm gör att man träffar människor. Det finns hopp om mänskligheten after all".

För Nadja Ählström handlar det också om en möjlighet att uttrycka sig i tidningen. På sidorna "Med egna ord" publicerar hon dikter och kortare texter.

– Folk får en inblick i vem man är. Mycket av det jag skriver är baserat på mitt eget liv eller sånt som har hänt runt mig i andras liv.

Hon har skrivit dikter sedan hon var nio år. Det började med en skoluppgift. På Kolmården hade den första trubbnoshörningen ►►

Lena Evebark

**”DET HÄR BETYDER
MYCKET EKONOMISKT
OCH SOCIALT. MÖTET
MED MÄNNISKOR, DET
ÄR DET SOM ÄR KUL.”**

i svensk fångenskap fötts – Nelson. Det tyckte hon var ”värsta grejen”. Elva dagar senare dog han. Nadja skrev en dikt om honom, hon minns de första raderna:

Nelson, Nelson, din stackars krake

Det var inte lång tid du hann vara vaken

Därefter fortsatte diktandet genom livet.

Hon hade fått ihop en stor samling texter när hennes lägenhet brann upp för drygt ett år sedan.

– Då brann hela min samling, den som jag haft hela livet. Allt jag hade jobbat på och som en dag hade kunnat bli en bok att lämna över till mina barn. Det var så mycket historia som brann upp.

Hon hamnade i en djup skrivsvacka som var svår att komma upp ur.

– Det var egentligen då jag hade behövt skrivandet mer än nånsin, men det gick inte.

Efter några månader återupptog hon det. Då och då läser hon upp sina dikter på Situation Sthlms Instagram. Det gör att hon kan bli igenkänd på stan.

– Det kommer fram unga personer till mig och undrar om det är jag som är Nadja och så köper de en tidning. Jag vill nå en bred publik och gärna intressera unga som aldrig läst den här tidningen förut. En nittonårig tjej berättade att hon sett mig på Insta och fastnat för mina dikter. Fan vad häftigt ändå. Och i går sa en äldre herre: ”Nadjadikter har jag läst en hel del av. Vad kul att få ett ansikte på dig”. Det känns jävligt mäktigt.

Särskilt tycker hon om när tonåringar frågar vad hon gör och hon får berätta och förklara:

– Jag kan inte försörja mig på nåt annat sätt. Samhället funkade inte riktigt som man tror att det ska göra. Man kan hamna i ett moment 22, eller till och med 23. Jag tror att det är många som inte fattar hur mycket Situation Sthlm betyder.

Det är en lugn förmiddag i distributionen, ”säljarnas café”. Julgranen är pyntad med kulor som bär tunnelbanans T-logga och det serveras pepparkakor.

– Finns det någon frukostmacka kvar? undrar Nadja Ählström innan hon ska bege sig ut i det grå decembervädret, men de har tagit slut.

Snart dyker fler säljare upp. Ovanligt många kvinnor är på plats samtidigt: Victoria, Ann, Hulda, Lena och Lena. 35 procent av

SITUATION STHLMS SÄLJARE

■ 71 personers svarade på enkäten

■ Män: 65 %

■ Kvinnor: 35 %

■ Medelålder: 54,5 år (män 56 år och kvinnor 52 år)

■ 93 procent uppger att deras livssituation förändrats sedan de blev säljare.

SÄLJARNAS BOENDESITUATION

■ Sover ute eller på härbärke/akutboende: 20%

■ Inneboende eller andrahandsboende: 14%

■ Stödboende, försökslägenhet, Bostad först eller egen lägenhet: 56%

■ Annat: 10%

tidningens säljare är kvinnor. Andelen har ökat, från att ha legat rätt stadigt kring en fjärdedel av säljarkollektivet till att förra året gå upp till en tredjedel.

– Det här betyder mycket ekonomiskt och socialt. Mötet med människor, det är det som är kul, säger Lena Evebark som beskriver försäljningen som ett sätt att överleva.

– Man bygger upp sig själv, får lite stolthet av att kunna tjäna egna pengar, tillägger Ann Malmberg.

Hon har sålt tidningen i omkring 20 år, varit nykter ungefär lika länge och har gått från försökslägenhet till ett förstahandskontrakt.

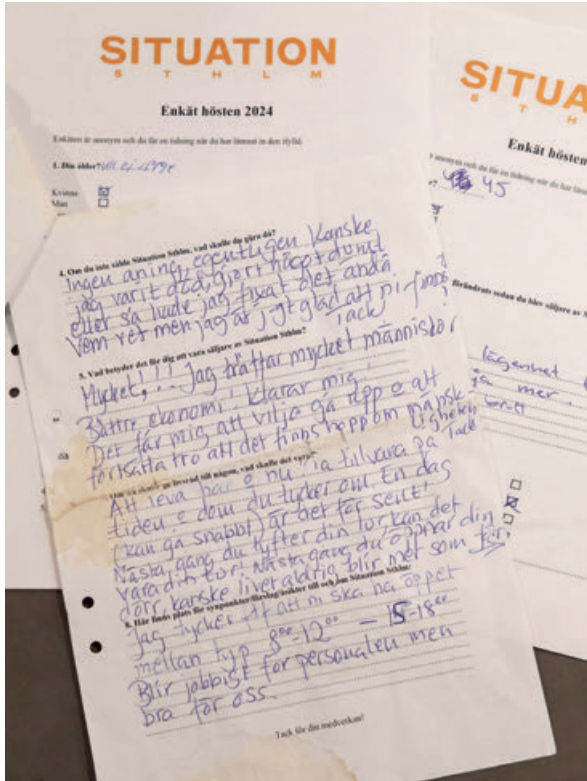
Under december månad försöker hon sälja extra mycket, jobbar varje dag.

– Jag vill kunna skapa en riktig jul med julpynt och julklappar. Det här året kommer min pappa upp från Småland. Han är 93 år och åker färdtjänst till mig. Då vill jag anstränga mig ännu mer. Om jag säljer mycket nu så kan jag också ha lite ledigt sen och ägna tid åt barn och barnbarn i jul.

Johan Jacobsson är däremot en ny säljare, om vi inte räknar de tio dagar han sålde tidningen 2016 innan han fick plats på en behandling. Då tyckte han att det kändes pinsamt att stå på gatan och sälja.

– Jag stod där och sa inget. Jag ville bara sjunka genom jorden.

Efter det har han, som han säger, "kört på ganska hårt" och syftar på alkoholen. Han har under åren träffat flera som säljer Situation Sthlm och som sagt åt honom att släppa känslan av att det är pinsamt och börja sälja. Det gjorde han till slut.

– Nu jagar jag nästan folk, slår dem i huvudet med tidningen och säger: köp för fan. Nej men inte riktigt så, men jag tycker inte att det är pinsamt längre.

Han valde att börja sälja igen för att inte bli sittande på "bänken".

– Jag är bänkalkis och det är inget liv. Jag tänkte att om jag börjar sälja tidningar kommer jag träffa lite andra människor. Du vet, när jag har varit på en lång behandling och kommit tillbaka till dem som satt på bänken, tror du det hade hänt nåt? Det var samma meningar fortfarande. Jag tänkte att jag måste göra nåt konstruktivt, få lite rutiner och dra ner på mitt drickande.

Han tror inte att han kommer att sluta helt, men han märker att han har minskat konsumtionen.

– Jag skulle inte kunna sälja om jag drack så mycket som innan. Det här blir ett sätt att hålla mig i schack. Bara en sån sak är ett plus. Hälsa är viktigare än pengar, men att det här genererar några extra kronor är en morot. Jag känner också att jag fyller en funktion. Till slut kan man bli en ganska duktig säljare och utvecklas.

"Det är viktigt att veta vad som motiverar dem."

Jenny Lindroth är verksamhetschef för Situation Sthlms sociala verksamhet.

Vadför gör Situation Sthlm en årlig enkät?

– Det är viktigt att få in all den här demografiska datan kring ålder, kön, hur man bor och så vidare. På så sätt kan vi se om det sker förändringar i vår säljgrupp och det kan i sin tur ligga till grund för utformningen av sociala verksamheten. Men främst gör vi enkäten för att säljarna på ett anonymt sätt ska kunna komma till tals om verksamheten och ge sina idéer, tankar och förslag. Vissa saker kan vi inte tillgodose, men vi får väldigt bra input och kan genomföra en del idéer. I enkäten kan vi också se vad det betyder för dem att vara säljare. Det är jätteviktigt för oss att veta vad som motiverar och sporrar dem.

Hur känns det att läsa svaren?

– Det är jätteroligt. Nu är det ju vi som ställer frågan och jag vet inte om det påverkar, men det är väldigt fin feedback. Vi ser att många lägger manken till att verkligen svara utförligt på frågorna vilket visar att det är viktigt för dem att komma till tals.

I enkäten är det många som lyfter mötet med kunderna som särskilt betydelsefullt. Det gör också Johan Jacobsson.

– Folk blir glada om de kan köpa en tidning. Då blir jag också glad och det är en push framåt. Jag blir taggad, mår bättre och behöver inte dricka så mycket.

Han beskriver alkoholen som en slags självmedicinering. Han har varit med om saker i sitt liv som han har svårt att acceptera.

– Jag har också ADD och mitt huvud går i hundranitti. Alkoholen gör att jag kan koppla av ett tag. Jag menar, "festen" var slut redan på åttioalet. Jag dricker inte för att det är kul.

Betydelsen av att vara Situation Sthlm-säljare beskrivs i enkäten med ord som stolthet, gemenskap, trygghet, pengar, sysselsättning och värdighet. Flera skriver att det betyder "mycket" eller "allt".

– Just nu betyder det ju allt, säger Christopher Kranz som har sålt tidningen sedan i somras.

– Jag ville sluta med droger och då hjälper det att ha ett jobb.

I somras blev han också intervjuad för första gången i Situation Sthlm under vinjetten "Min plats". Han tog med oss till Rosenlundsparken där han har många minnen, både fina och dåliga. Nu minns han hur han där och då kämpade med abstinens.

– Jag vet inte hur jag ska förklara den frossa man kan få när man är horsedålig. Det är från skelettet, det kommer verkligen inifrån. Men jag har kämpat på.

Han säger att han ville "komma in i matchen". Han hade inte haft kontakt med socialtjänsten på över tre år och såg Situation Sthlm som "en bra fot in".

– När jag sålde min första tidning och fick de där endorfinerna kände jag: yes, det här är ju skitschysst. Det här är min grej.

I enkäten ställs också frågan: "Vad skulle du göra om du inte sålde tidningen?". Säljarna svarar bland annat: "vara kriminell", "tigga", "driva runt på stan", "hamna i register", "söka jobb", "samla pant", "sälja mig själv eller annat", "vara död".

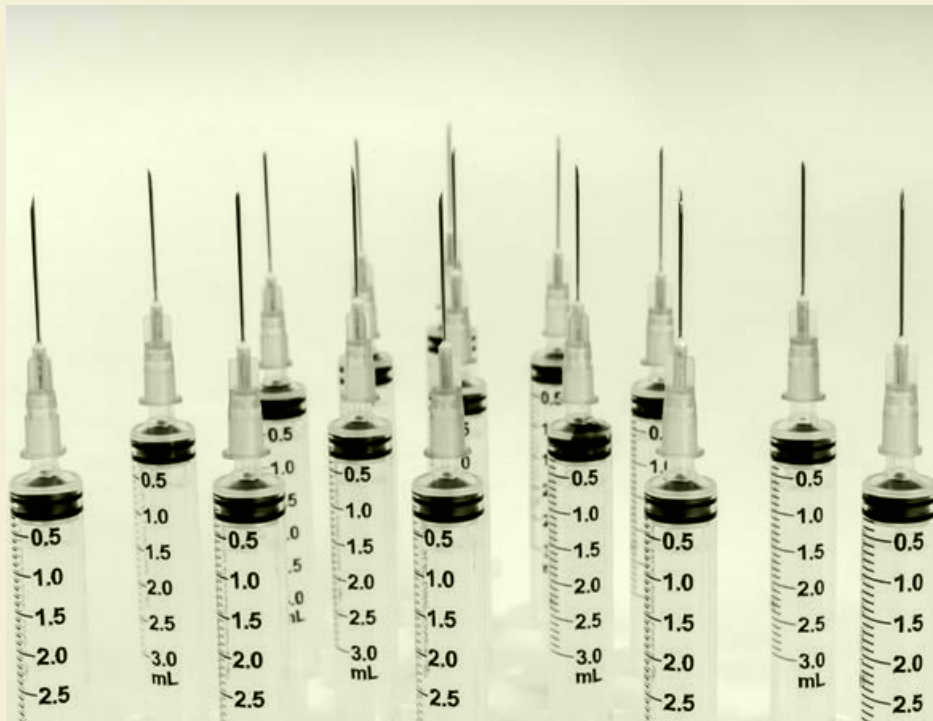
Christopher Kranz svarar:

– Oj, jag skulle falla. Det finns många mörka rum. Sälja tidningar är jätteviktigt, jag får till och med gånghud när jag tänker på det. ■

Johan Jacobsson

**”JAG SKULLE INTE KUNNA
SÄLJA OM JAG DRACK
SÅ MYCKET SOM JAG
GJORDE INNAN. DET
HÄR BLIR ETT SÄTT ATT
HÅLLA MIG I SCHACK.”**

ISTOCKPHOTO

Ett av tre huvudsakliga moraliska dilemman är om brukarna ska inkluderas i samhället.

Forskning. Moral styr narkotikapolitiken. Sprututbytet var en symbolisk kamp.

DE HAR LÄNGE varit känt att narkotikapolitik har en tendens att bygga på moralistiska värderingar och åsikter om vad som är rätt och fel. Nu har en grupp forskare vid Stockholms universitet undersökt på vilket sätt moral påverkar genomförandet av narkotikapolitik i praktiken.

– I Sverige hävdas det att vi har en evidensbaserad politik, men så är det inte riktigt, säger Lena Eriksson, forskare vid Institutionen för folkhälsovetenskap.

I studien har hon och kollegorna analyserat moraluppfattningar bland lokala beslutsfattare, personal på Stockholms sprututbyte och personer som injicerar narkotika. Forskarna menar att det pågått en sym-

bolisk kamp för att definiera gränserna mellan rätt och fel, men också att de tre grupperna måste förhålla sig till förutsättningar och konsekvenser.

– Lokalpolitiker måste ta hänsyn till partiets ståndpunkter och utforma sina budskap så att de kan bli omvalda. Sprututbytespersonalen måste ta hänsyn till olika regler för att säkra programmets legitimitet. Brukarna måste följa reglerna för att undvika att drabbas av konsekvenser, säger Lena Eriksson.

Inför öppnandet av Stockholms sprututbyte fokuserade politiken på auktoritet och kontroll och målet att alla ska sluta använda narkotika. Det

påverkade regelverket och hur verksamheten utformades. Till exempel att den som besöker sprututbytet för att få rena verktyg var tvungen att identifiera sig och registreras. Till en början fanns det också en åldersgräns på 20 år, men den sänktes senare till 18 år.

– Där kan man säga att moral har påverkat i praktiken. Det bygger inte på evidens, säger Lena Eriksson och påpekar att det har påverkat tillgängligheten och i vissa fall skrämt bort människor som hade behövt sprututbytet.

Det finns en osynlig grupp, menar Lena Eriksson. Det handlar om människor som har ett

jobb, är integrerade i samhället, och injicerar narkotika.

– Eftersom de har ett jobb funkar det inte alltid med sprututbytets öppettider. Det finns också de som inte vill synas där och bli förknippad med verksamheten eller bruket. Vissa länder har sprutor och kanyler på apotek eller ”vending machines” på perronger. Det finns alternativ.

I STUDIEN IDENTIFIERAR hon och hennes kollegor tre huvudsakliga moraliska dilemman mellan grupperna vid implementeringen av Stockholms sprututbyte. Det första är om brukarna ska inkluderas i samhället.

– Eller fortsätta exkludera och marginalisera för att ge signalen om att det inte är okej att använda narkotika.

Det andra dilemman: bör allmänheten prioriteras eller brukarnas hälsa?

– Det fanns en diskussion om var sprututbytet skulle ligga. Man ville inte riktigt se dem: ”not in my backyard”. Dilemman där var om man skulle prioritera de boendes oro eller fokusera på att förbättra brukarnas hälsa och livskvalitet.

Det tredje är om verksamheten ska baseras på kontroll och registrering eller självbestämmande och frihet.

”I Sverige hävdas det att vi har en evidensbaserad politik, men så är det inte.”

Lena Eriksson

”Flera brukare menade att sprututbytet är det enda stället där de blir behandlad som en människa.”

Vad är skillnaderna mellan hur beslutsfattare, personal och brukare ser på det?

– Den största skillnaden är mellan den politiska sidan och personal och brukare, som är ganska tätt lierade. De har en god relation. Flera brukare menade att sprututbytet är det enda stället där de blir behandlade som en människa. Regelverket tvingar nästan personal att tänja på gränser för att kunna agera utifrån egna moraliska ställningstaganden. De sätter omsorgen först. Det är inte lika högt prioriterat inom politiken. Nu ska vi inte dra alla över en kam, men när man ser hur det blir utformat så prioriteras kontroll.

Vad hoppas ni att studien kan leda till?

– Att man lyssnar mer på brukarna och tar deras perspektiv på allvar. Det finns mycket fördomar om hur de är och det finns ett vi- och dom-tänk. Studien påminner oss om hur moraliserande vi fortfarande är, vilket gör att stigmatiseringen och marginaliseringen bara fortsätter. ■

PROJEKTET RISK

■ Studien bygger på politisk dokumentation från Stockholm (2003–2016), fokusgrupper (12 anställda vid Stockholms sprututbyte) och 32 intervjuer med brukare (2022–2023).

■ Studien är en del av forskningsprojektet ”Risker med injektionsbruk av narkotika i en svensk kontext” (RISK). Syftet är att öka förståelsen för hur injektionsbrukare, vårdpersonal och andra samhällsaktörer resonerar kring om och hur risker och skador kan förebyggas.

Det narkotikafria samhället

Visionen om det narkotikafria samhället har präglat Sveriges politik sedan 70-talet. Det började föras en kamp mot narkotikan med läkaren Nils Beijerot i spetsen, som brukar beskrivas som den svenska narkotikapolitikens fader. Han förespråkade en nolltolerans och beskrev missbruket som en smittsam epidemi.

Sverige har sedan haft en restriktiv politik,

Nils Beijerot, den svenska narkotikapolitikens fader.

1988 kriminaliserades bruket och polisen fick rätt att tvinga misstänkta brukare att lämna urin- eller blodprover.

Sverige har i dag hög

narkotikadödlighet. Den förda narkotikapolitiken har gjort att skademinimerande åtgärder har motarbetats och fördröjts, på bekostnad av liv.

Narkotikautredningen som presenterades 2023 förslög att målet för narkotikapolitiken bör ändras från ”ett samhälle fritt från narkotika” till ”ett samhälle med minskade skador av narkotika”.

Staden satsar på ny boendemodell

I början av året öppnar Stockholms stad Hjorthagsboendet i Ropsten. I 37 lägenheter kommer personer som lever i hemlöshet och aktiv beroendeproblematik kunna flytta in.

– Det är en ny modell i Stockholm. Vi har hämtat inspiration från Sigtunaboendet i Malmö, men också från Finland. De har jobbat med Bostads först i bostadskomplex och haft positiva erfarenheter, säger social- och trygghetsborgarrådet Alexander Ojanne (S).

I vanliga fall ligger Bostad först-lägenheter i hyreshus utspridda i staden. I Hjorthagsboendet kommer lägenheterna vara samlade i samma fastighet.

– Bostad först funkar jättebra för många, men en del personer upplever att de blir uttittade

och att grannar är lite rädda för dem. Vi tappar en del personer ur Bostads först som vi inte skulle behöva tappa.

Därför satsar nu staden på ett mellanting – **ett drogtolerant boende med stöd och där personerna kan vara kvar-boende**. Alla har sin egen lägenhet, men det finns

gemensamhetsutrymme och socionomer och behandlingsassistenter på plats.

Målgruppen kommer främst att vara personer som bott länge på akutboenden.

– Vi vill inte att folk ska fastna på akutboendena, säger Alexander Ojanne.

Hjorthagsboendet kommer att ligga i Frälsningsarméns fastighet, men hyrs och drivs av Stockholms stad.

Alexander Ojanne

Intagna kvinnor sticker raggsockar

Frälsningsarmén och Färingöanstalten driver ett stickningsprojekt tillsammans. Ett antal kvinnor intagna på anstalten har stickning som sysselsättning. Under hösten tillverkade de 300 plagg – raggsockar, mössor, halsdukar – som under vintern delas ut vid Centralstationen till

människor som lever i hemlöshet. Projektet uppstod ur ett behov på anstalten. På grund av överbeläggning saknade en del kvinnor arbetsuppgifter att göra. Förhoppningen är nu att kunna utveckla projektet.

6977

vuxna och 4 091 barn bodde minst en natt på skyddat boende 2023, enligt Socialstyrelsen. Många boenden har avvisat personer med psykisk sjukdom eller aktivt missbruk, främst av kompetensbrist.

9

procent över gränsen för riskabel alkoholkonsumtion dricker snittsvensken. Det är 8,64 liter ren alkohol per år, vilket motsvarar 90 flaskor vin, enligt CAN.

ORD FRÅN GATAN

”Resan från beslutet till sprutan går fort, vi vet ju precis vart vi ska dra för att ordna det.”

När Anette Wahlström intervjuades i # 257 berättade hon bland annat om tankemönstret bakom ett återfall, hur ett samtal obemärkt kan börja handla om droger. Sedan finns ingen återvändo.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

NOSSIO NYHOJ

Emelie Wennberg har mycket att se fram emot kommande år.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Jag sa precis till min fru efter köpet att du var en mycket trevlig, respektfull och välformulerad man.”

”Bra tips att lägga tidningen på något strategiskt ställe när jag läst ut den, ska jag göra.”

”Jag hade tidigare köpt en tidning av dig i maj. Att du kom ihåg mig, trots att du måste haft flera andra kunder sen dess, berörde mig otroligt mycket.”

”Nu ska jag sätta mig i fåtöljen och läsa Situation Sthlm. Det ser jag fram emot.”

”Att köpa och läsa Situation Sthlm är för mig en självklarhet.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren Mats tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

ULF STOLT

”Flera positiva saker 2025”

Emelie Wennberg ser fram emot 2025, för hon har flera positiva saker på gång i livet i Bostad först-lägenheten.

Vad har du för tankar inför det kommande året?

– Det känns ganska positivt. Flera positiva saker som händer för mig nu. Jag är inne på mitt andra

år med lägenheten, jag fick den i december förra året, det är en Bostad först-lägenhet som jag kan få ta över kontraktet på efter två år som tidigast. Det här första året har gått bra.

Vad för andra positiva saker sker?

– Jag har precis börjat få mina tandläkarskräck och dragit ut på det jättelänge, men nu har jag bestämt mig att få det och tagit tag i det.

Vart ska du se fyrverkerierna?

– Jag vet inte. Jag ska få en nyår och va med min kille, fyrverkerierna ser jag där jag hamnar, vi har inga planer.

– Jag har bott ute många vintrar, det är skönt att inte göra det i år. Jag minns inte vad jag gjorde förra nyår, jag hade ju precis fått lägenheten då så jag satt nog bara där och njöt av att inte ligga ute.

Lördag 25/1-2025 kl 15.00

Hammarby - Broberg

BANDYNS DAG

FAMILJEFESTEN 2025!

Lördag den 25/1 är det fri entré på Zinkensdamm tack vare dig!

Tillsammans bjuder vi hela Stockholm på elitbandy i världens snabbaste bollsport, när Broberg kommer på besök. Med fri entré skapar vi en ordentlig bandyfest med ambitionen att få vår sport att nå till en än större publik.

Dagen **STARTAR KL 12.00 MED ÖPPET HUS**, fylld med aktiviteter för barn & vuxna samt försäljning och servering av mat & dryck. Festen avslutas med **HERRMATCHEN KL 15-17**.

ÄR DU MED OCH STÖTTAR FÅR DU:

- Ditt namn publiceras på hemsidan och i dagens matchprogram samt nämns av speakern under matchen.
- Dessutom deltar du i utlottningar av fina priser, bland annat en ny cykel från Skeppshult.

Var med och skapa publikfesten – ett bidrag från dig gör **STOR** skillnad!

**SWISHA 500 KR, 1000 KR ELLER
VALFRITT BELOPP TILL 123 4637 856
MÄRK MED "BANDYNS DAG"**

Vid eventuella frågor kontakta: Hannes Sahlin, Försäljning Hammarby Bandy,
tel: 070-413 50 31 mail: hannes@hammarbybandy.se

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

ZBK

BOLIDEN

constantclean
CARWASH EQUIPMENT SINCE 1987

Fora

INDUSTRI VÄRDEN

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

Kommunal.

gibon

IKANO
Bostad

KPA

3d0 arkitekter ab

Bonnier Fastigheter

CWS FLOWY

groth örn

Indutrade
Industrial Components

KSF
KONSUMENT FÖRENINGEN STOCKHOLM

Abaton
PRODUKTION AB

BOTKYRKABYGGEN

Daymi

Gröna Lund

iiiriiiis
utvecklingscenter

Liberalerna

adda
Ett företag inom SKR

BRANDKÖRETT

DANVIKSHEM

HAMMARBY IF

investor

LIME TRAVEL
- SINCE 1995 -

afa
FÖRSÄKRING

Brokerway

dina Dina Försäkringar

HANSA PROJEKT

LO

Akademikerförbundet SSF

BÄTTRESOPPER JÖUREN
116 006
VÄSTBY
STOCKHOLM - HÖNÅS
GÖTLAND - STOCKHOLM

DS Smith

Hertz

JANKE WIKHOLM

M Ekholms konsulttjänst AB

Akademikernas a-kassa

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

EM
EINAR MATTSSON

Hillgate
ADVISORS AB

inResonance
Always in Tune

m3 BYGG

ALLBA

BYGGNADS

ERSTA DIAKONI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

Mekonomen

ANDERS BODIN FASTIGHETER

Capio

FASCHING

HEMSÖ

ALLSERVICE

MEMFIS

APHOS

CASTELLUM

FAMILJEBOSTÄDER

JÖRGENSENS RÖR AB

Miljöhuset
I STOCKHOLM AB

Autoexperterna

CERTE REVISION

FF Profilreklam AB

hiQ

Kamasa-TOOLS
for the committed

MIKAs
Establ. 1986
STOCKHOLM

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

CONNECTING CAPITAL

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsfokus

KEABGRUPPEN

MÄNNISKORÄTTSDOKTERNA

BENGT DAHLGREN

CHINA TEATERN

Flinks JÄRN

HUMAN CARE
Your Life. Your Way.

KERAMIKSTUDION GUSTAVSBERG AB

netlight

norrenergi

RAMBOLL

Sjukhusläkarna
FÖR UNDERSTÖDSFONDEN SAMT
WENNERSTRÖMS DONATIONSFOND

VårOmtanke

NACKA STRAND DENTAL

SKB Stockholms Kooperativa
BOSTADSFÖRENING

Swedfund

**VÄDURENTIO AB
SEHUC AB**

NYFORS

RAMIRENT

SKÅVSJÖHOLM
HOTELL & KONFERENS

Swegon

nytida

RETURPACK

Sympa

värmex

**OSCARS
TEATERN**

RIVAL

WALLENSTAM

**PALMÉR
REDOVISNING AB**

Parkman
Det personliga parkeringsbolaget

SPARTOI AB

**söder
Ländläkarna**

OW WALLFAST

ParaCom AB

PASSION for HOMES

T&P^m

perido

SAHRA

STAGEFRIGHT
STAGEHANDS & MEDICS

YTTEC
SLIPAR LAGAR BETONGGOLV

playground

SAMTRANS

Stockholms Bulkhamn

**precio
fishbone**

Sandart&Partners

Stockholmshem

Trona
Patentrådgivning AB

SBAB!

Trophi

Development

Svenska kyrkan
ENSKEDE-ÅRSTA FÖRSAMLING

**TURLOCKS
MÅLERI**

PROLEGIA
Trygghet vid säkerhetsövning och rekrytering

Svenska kyrkan
GUSTAVSBERG-INGARÖ

**Tysk-Svenska Handelskammaren
Deutsch-Schwedische Handelskammer**

**pryme
GLOBAL**

seko
SERVICE- OCH
KOMMUNIKATIONSFAKET

Svenska kyrkan
SOFIA FÖRSAMLING

Vasakronan

Propeller Trim
SERVICE & FÖRSÄLNING

SHIS Bostäder

Svenska kyrkan
VANTÖRS FÖRSAMLING

vesterlins

Q-GRUPPEN

SIGNALISTEN

SVENSKT NÄRINGSLIV
CONFEDERATION OF SWEDISH ENTERPRISE

**Visible Works
WW**

PRESSALUD

Marx Mukaru läser första året på gymnasiet, ekonomi och juridik. Kanske blir han poet, kanske advokat. Men han kommer aldrig tappa blicken på Skarpnäcks station.

MARX MUKARU:

"Aldrig tappa blicken på Skarpnäcks station"

Ortens bästa poet, Marx Mukaru, började skriva poesi efter en poetry slam-workshop i skolan för ett och ett halvt år sedan.

POESI Det har gått ett och ett halvt år sedan nu 16-årige Marx Mukarus högstadielklass hade ett poesiprojekt i skolan – läste en dikt varje dag, alla elever skrev en dikt. Och som en del av poesiprojektet anordnade läraren en poetry slam-workshop.

– Då kände jag direkt att det här kommer va mitt sätt att uttrycka mig. Den dikt jag skrev fick jag läsa upp under Järva-veckan förra sommaren. Det var min första kärlek.

Det finns ett klipp på YouTube när han läser den – och frågar sig vem han är och vem han vill vara, hur han vill vara. Tankarna bakom dikten har han burit länge och funderat mycket kring – "Vem är du, Mukaru?"

– Hela min familj är aktivister och politiker. Såna här tankar och att tala, det har alltid varit en del av det aktivistiska tänkandet. Och viktigt.

Han har vuxit upp i Skarpnäck med diskussioner och samtal kring matbordet hemma, ord har varit viktiga, läsandet också. Han läste mycket i mellanstadiet, mer än han gör nu, och lite mer blandat.

– Min familj, min mor, säger alltid att jag måste läsa böcker.

Men sen så blev det nån dag att jag slutade läsa. När poesin kom in i mitt liv så var det det jag började läsa i stället. Och titta på också.

Just nu läser han bland andra Daniel Boyacioglu – "jag ska faktiskt göra en grej med honom i morrn" – som han fått några diktsamlingar av. Och han har lyssnat på hans band Daniel 4ever.

Din poesi ligger när rap och raptexter.

– När jag var liten ville jag göra musik faktiskt. Jag rappade när jag var yngre. Jag lyssnar väldigt mycket på hiphop skulle jag säga. Fransk helst. Och en del engelsk.

Vad skriver du på nu?

– Nu när jag inte i tävlar längre, då skriver jag ju bara för konsten. Det är skillnad på att skriva för att tävla och att skriva för sig själv, bara skriva poesi för konstens skull. Så dikten jag nu håller på att jobba med är ju mer för konstens skull och mindre för tävlandet, att imponera på en jury.

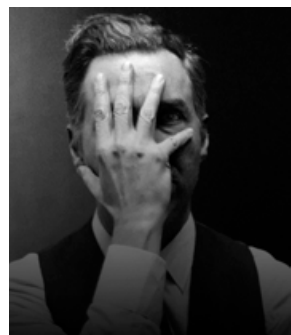
Blir det att du skriver annorlunda när dikten inte är tänkt att framföras?

– Jag skulle säga att den största skillnaden på framförande poeter och skrivande poeter det är att de som skriver är oftast väldigt dåliga på att framföra. De som bara fokuserar på sitt litterära värde är oftast lite dåliga på att framföra. Och de som bara framför har oftast ett sämre litterärt värde. Då är det mycket mer slang och annat ibland.

– Jag vill vara bäst på båda. Jag vill att mina dikter både ska vara fina att läsa men även fina att lyssna på.

ULF STOLT

Ljudkonstnären, trummisen och kompositören **Christian Gabel** framför under artistnamnet 1900 konserten "En Audiovisuell Konsert Kontra-garde" på Dramaten 18-19 januari, med hjälp av gammaldags inspelningsutrustning och minimalistiska melodier. Frijazz, futuristisk ljudpoesi och musique concrete vävs ihop med 60-tals-minimalism och idéer lånade från Fluxusrörelsen.

DRAMATEN

Nyorden beskriver sin samtid

ORD Språktidningens nyordslista för 2024 innehåller 32 ord. Och samhällsklimatet och den rådande världsordningen med kriser, kriminalitet och krig är sådant som ger avtryck bland nyorden.

– En del av de trender och tillhörande nyord vi sett har kanske väckts som alternativ till den apokalyptiska verklighetsbeskrivningen, säger Linnea Hanell, nyordsredaktör på Språkrådet.

Konkreta händelser som grov gängkriminalitet, det pågående

kriget i Ukraina och den rådande lågkonjunkturen har givit avtryck.

– Nykomlingar som barntorped, drakdrönare och ankkurva är typiska för året. Att det fortsätter bildas nya ord inom dessa fält visar att det är ämnen vi fortsätter att diskutera, säger Anders Svensson, Språktidningen.

27 december presenteras hela nyordslistan med förklaringar och kommentarer på Språktidningens hemsida.

ULF STOLT

20 år sedan tsunamin

DOKUMENTÄR 543 svenskar miste livet i tsunamin 2004.

Det började som en jordbävning utanför Indonesiens kust, en tsunami skapades som färdades över Indiska oceanen och när den nådde land dödade 230 000 människor. De flesta svenskar omkom i Thailand.

Nu finns dels en dokumentär *Världens historia: Tsunami-katastrofen* i två delar på SVT Play där överlevare och vittnen berättar, och dels ett avsnitt av Rättsmedicinalverkets podcast "Döden, hjärnan och kemisten" där fyra av de medarbetare som var på plats och hjälpte till med identifieringen berättar om hur arbetet gick till, hur det var på plats. Och hur det kändes att inte få medalj från kungen.

ULF STOLT

POMPEO GIROLAMO BATTONI

AI-häxorna

UTSTÄLLNING 300 häxor dödades i Sverige under 1600-talets häxprocesser. Utställningen "Häxor" pågår till 11 maj på Historiska museet. De gestaltade kvinnorna har porträtterats med hjälp av AI, vilket gör utställningen till den första historiska utställningen i Sverige skapad med AI.

ULF STOLT

177

konstnärer med 288 verk medverkar på årets Vårsalong på Liljevalchs som öppnar 14 februari. Den äldsta är 18 år, den yngsta 78 år. Flest deltagare kommer från Stockholm, 30 stycken. Måleri, skulptur och textil de vanligaste teknikerna.

SÅ HÄR LÄT MUSIKEN I STAD, LAND OCH LURAR 2024

MUSIKÅRET Hur lät 2024 i Stockholm och landet?

Enligt Stim lät det ungefär så här: **Darin** var årets mest spelade musikkapare. **Taylor Swift** på Friends Arena drog störst publik, 174 035 personer på tre

konsert. På **Stampen** i Gamla stan anordnades flest livekonserter förra året, 244 spelningar.

857 321 olika låtar spelades som bakgrundsmusik i bland annat gallerior, på försäkringskontor

och klädffärer. 104 513 låtar framfördes live.

Den lät som under året framförts av flest artister är **Evert Taubes** "Så skimrande var aldrig havet" som spelade 108 gånger av 88 olika artister.

Och den artist som haft högst procentuell ökning av sin publik under året är **Alba August** med en ökning på 2 867 procent jämfört med året innan. **David Ritschard** hade näst högst publikökning förra året.

ULF STOLT

TRE KORTA

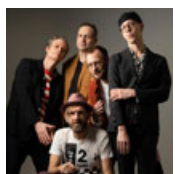

THRON LULLBERG

BOK

Blodsband Joe Nesbø

Två bröder i ett litet samhälle, en planerad motorväg som stör en affärsplan, en polischef med ny teknik vid handen och lite mordmistankar från förr. Det lär bli er offer.

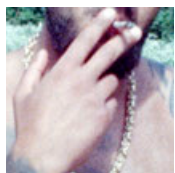

SAMUILE PETERSSON

MUSIK

"Luftskepp" Hederosgruppen

Första singel från kommande tredje skivan "Stilbrott". Bas och ett knaprigt beat mitt i ljudbilden, runt det ett mjukt vadderat blås som får spräckta upp och stöka lite mitt i.

PRESSBILD

FILM

G - 21 scener från Gottsunda

Guldbaggenominerad som bästa dokumentär. Loran Batti berättar om sin uppväxtort, om sina vänner, lojaliteten, stoltheten och rådslan. Och varför han inte är kvar där.

Ensemblen som skildrar kärlek i tunnelbanan, med premiär 4 januari på Teaterverket.

JOHAN STIGHOLT

På tunnelbanans kärlekslinje

Pjäsen "En dag kanske jag springer på dig på stan" är ett virrvarr av kärlekshistorier i Stockholms tunnelbana.

TEATER Längs med röda linjen från Mörby centrum till Fruängen finns hopp om ögonkontakt eller hängel på perongen. Pjäsen "En dag kanske jag springer på dig på stan" är kärlekshistorier som flätas samman i Stockholms tunnelbana.

– Man får åka med och ta del av karaktärernas kärlekshistorier eller syn på kärlek, säger Liza Czarnecki som står för manus och regi.

– Jag tänker att många har en längtan att bara krocka ihop med

sin stora kärlek, men det händer sällan, framför allt i vår tid när man försöker hitta nån genom att svajpa på sin telefon.

Liza Czarnecki kommer från Söderköping och minns hur hon såg tunnelbanemiljön när hon flyttade till Stockholm.

– Det var så mycket folk som irrade omkring där under jorden. Tänk, mitt livs kärlek kanske är där nånstans. Då började jag skriva på det här.

Finns det nån tanke med att det utspelar sig på röda linjen?

– Den är röd och jag tänker den som kärlekslinjen. Så töntigt är det faktiskt.

MARIA HAGSTRÖM

TIPS

från chefredaktör Ulf Stolt

Artbound – Bukowski reads Bukowski

YOUTUBE En knappt halvtimmeslång svartvit dokumentär om poeten och författaren Charles Bukowski, filmad tidigt sjuttioital i hans hemstad Los Angeles av en liten tv-station, KCET.

Hans poesiuppläsningar – han höll inte på med dem så länge, hatade att behöva göra det och

kräktes alltid innan av nervositet – är en del av legenden om Charles Bukowski: han var full, oförsämd, försenad och allmänt stökig. Men dikterna han läste från sin manushög med sin lite släpiga, mjuka stämma som tänjde ut sista vokalen i meningens sista ord, var av hög kvalitet.

Vid sidan av sig på scenen ett kylskåp fyllt med öl, framför sig en publik av – oftast – unga universitetsstudenter som ville se myten Bukowski materialiseras framför deras ögon.

Han gjorde dem sällan eller aldrig besvikna.

Men checken i bakfi kan fi k honom alltid att spy en gång till mellan gravstenarna på Hollywood Cemetary på väg tillbaka till sitt enkla hyresrum.

ULF STOLT

Förra månadens krysslösning.

"På många sätt förutspådde Orwell AI, angiver ilagar och samtidigt exhibla inställning till sanningen."

Regissör Sara Cronberg. Som i vår regisserar George Orwells klassiska roman 1984 på Kulturhuset Stadsteaterns Stora scen.

2016	S	ALMITT	BRAND	KAL	DAVET	BO	STETT
FULL	K	A	K	BRAND	KAL	DAVET	BO
MASS	ON	OR	BRAND	KAL	DAVET	BO	STETT
MASS	T	Y	P	E	LOD	LOD	LOD
MASS	T	O	P	P	E	LOD	LOD
TACK	N	L	O	A	M	A	L
MASS	D	I	G	E	R	L	I
MASS	N	A	R	A	L	F	E
MASS	O	G	R	I	P	B	A
MASS	A	V	A	H	A	R	D
MASS	O	G	E	N	A	N	I
MASS	G	E	R	L	E	S	A
MASS	T	A	N	K	S	K	V
MASS	L	S	A	M	H	E	T
MASS	A	L	R	O	A	D	H
MASS	A	R	L	Ö	V	G	V
MASS	A	L	G	S	E	X	A
MASS	D	O	A	D	E	V	R

ISTOCKPHOTO

Klätterväggen på bilden har ingenting att göra med Stockholms första klättervägg som invigdes på Fryshuset.

Januari 1989. Knytnävsslagsmål, striptörshow och felskjutna raketer

STÖKIG NYÅRSNATT. 600 polis-ingripanden i Stockholm, brandkåren gör ett fyrtiotal utryckningar till bränder orsakade av felskjutna raketer. En man hittas död i en sandlåda i Vällingby, indränkt med bensin.

Knytnävsslagsmål i en närradiostudio i Stockholm mellan Sveriges socialistiska arbetarpartiets ordförande Percy Brunström och Sverigepartiets ordförande Lars Lind. Båda blev

enligt uppgift rejält påslagna och Percy Brunström blödde ymnigt från munnen. Programmet bröts i tjugo minuter.

Tre väskryckningar från bilar inom en timma i city, Årsta och Hammarbyhöjden. Två av offren skadas så illa att de får föras till sjukhus.

Tor Karefajord, 81 år, röker ett paket cigaretter om dagen. Därför får han extra brandtillsyn en gång i timman på boendet

Hemmet i Enskede.

Nypremiär på Bacchi för striptörshowen "Peter Kleinwicks strip & skratshow med fyra sexiga grabbar".

Poliser och åklagare är rädda att Stockholms gator och parker kommer att "översvämmas med narkotika" när nya regler för hur narkotikabrott ska utredas träder i kraft 6 januari.

En kvinnlig busschaufför blir överkörd av sin egen buss vid

Hässelby strands tunnelbanestation. Bussen kom i rullning, hon försökte springa i fatt den och öppna dörren, törnade emot en stolpe, föll, hamnade framför bussen och kördes över av båda hjulparen.

10 000 ARGÅ TONÅRINGAR från olika stockholmskolor protesterar framför riksdagshuset mot nedskärningarna.

Enligt stockholmspolisens gatulangningsgrupp prostituerar sig 13-åriga flickor på ett känt lyxhotell i stan. Några av flickorna har i förhör berättat om verksamheten.

En femårig pojke avlider när han fastnar med sin cykelhjälm i en klätterställning i Viksjö.

Restaurang Pelikanen hotas med stängning på grund av höga bullernivåer i lägenheten ovanför. Ågarna har två månader på sig att dämpa ljudnivån till under 30 decibel.

I en intervju med DN säger rikspolischef Björn Eriksson att polismän även ska rekryteras bland invandrarna i Sverige. I Malmö finns redan "ett par poliser som talar finska": "Det har varit en stor positiv erfarenhet för Malmöpolisen att ha dessa polismän".

Stockholms första klättervägg, åtta meter hög, invigs på Fryshuset. Den är också Nordens största klättervägg. Det finns cirka 350 klättrare i Stockholm.

ULF STOLT

2004 Knutbydramat inleds med att Barnfli kan mörda pastor Helge Fossmos andra fru – Kristi Bruds yngre syster – och under dådet även skotts skadar en annan församlingsmedlem.

1909 Den småländske träskulptören Döderhultarn – Axel Petersson – får sitt genombrott vid en utställning på Hultbergs konsthandel. Ställer sedan ut i bland annat New York, Rom, Chicago och Köpenhamn.

2002 Fadime Şahindal – kurdisk-svensk människorättsaktivist och samhällsdebattör, engagerad mot hedersförtryck – skjuts i huvudet av sin egen far i en trappuppgång i Uppsala.

Ur arkivet: # 24, januari 1999

Skådespelaren **Jonas Karlsson** spelar "Rabarbers" på scenen Backstage på Stadsteatern, vi utforskar vad för personlighetsutvecklande verksamheter som döljer sin bakom lappar på anslagstavlor, lyktstolpar och elskåp. Den internationella framgångssagan **Cash Converters** öppnar i Kungens kurva, **Lars Molin** om sin tv-serie "Ivar Kreuger" och både byrån för bostadslösa och tunnelbanepoliserna vill informera om den rådande **nolltoleransen mot tiggeriet**. Branschen hårdnar för **reakskyltstecknare** med tanke på datorernas intåg och under vinjetten På sista versen berättar en begravningsentreprenör om yrket nära döden.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om
vad som helst

Fyrverkerier

”275 kilo bly i atmosfären”

Det finns två typer av fyrverkerier – de som skjuts upp i luften och de som detonerar och ger effekt stående kvar på marken. De fyrverkerier som skjuts upp i luften har två laddningar – en drivladdning som får den att skjutas upp, och en effektladdning som exploderar uppe i luften.

Färgerna i fyrverkerier skapas i en samverkan mellan de metalliska grundämnen, salter och kemikalier som används – exempelvis kan strontium färga crimsonrött, zink ljusgrönt och selen ljusblått.

Fyrverkerier började användas i Europa på 1400-talet, ungefär 200 år efter att krutet kom till Europa. I Kina har fyrverkerier använts långt tidigare, kanske redan på 600-talet.

När man mätte miljöpåverkan från metallutsläpp från fyrverkerier vid millennieskiftet, upptäckte man kraftigt förhöjda värden av luftburna partiklar PM10.

Stadens nyårsfyrverkeri 1999 var blyfritt, ändå tillfördes 275 kilo bly i atmosfären från privata fyrverkerier. Det sker i dag ingen tillverkning av fyrverkerier i Sverige som säljs till allmänheten.

..PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**SALLY NYGREN I HÖRNET
AV BERGSGATAN/PARM-
MÅTARGATAN.**

”Det är hemligt
vad som är i
paketen.”

Vad har du under armen??

– En kasse. Jag är på väg ner till tidningskiosken där borta för att hämta paket, julklappar till barnen. Det är två paket jag ska hämta så jag ska bära hem dom i den. Det är hemligt vad som är i paketen.

Vad tror du om 2025?

– Jag känner starkt för det, jag tror det kommer att bli bra. Det här året har varit sådär, ok för min del, men nästa år känns bra, 2025 känns som att det blir ett bra år.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Märket fram på hennes hatt - "visst är det fi t" - föreställer Medusa, enligt grekiska mytologin en av gorgonerna och den enda av de tre systrarna som var odödlig.

Tunnelbanetoppen 2024

Påstigande per dag:

1. Gröna linjen 472 000
2. Röda linjen 384 000
3. Blåa linjen 165 000

Tack för att ni reste tillsammans 2024!

SBAB!

**Tack för din
kontantinsats!***

*Ditt köp bidrar till en förbättrad ekonomi för några av de 27.000 människor som idag lever i hemlöshet i Sverige. Du får dessutom fantastisk läsning på köpet.